

Olav Øgreid

Charles Wesleys diakonale salmer

Metodistkirkens diakonale teologi slik den presenteres
gjennom Charles Wesleys salmer

AVH501 - Masteravhandling (30 stp)

Master i Diakoni

Veileder: Førsteamanuensis Roar G. Fotland

Det Teologiske Menighetsfakultet, Oslo våren 2009

Innholdsfortegnelse

1. TEMA OG PROBLEMSTILLING	3
1.1 UTGANGSPUNKT FOR OPPGAVEN	3
1.2 PROBLEMSTILLING.....	4
1.3 MATERIALE	4
1.4 METODE	5
1.5 MÅLSETTING	6
1.6 DIAKONAL TEOLOGI	7
1.6.1 Forståelse av begrepet	7
1.6.2 Avgrensning.....	8
1.6.3 Diakoni og diakoner i Metodistkirken.....	10
2. CHARLES WESLEY	12
2.1 LIVET OG GJERNINGEN	12
2.2 DIAKONALT ENGASJEMENT	16
2.3 KALT TIL Å TJENE	18
2.4 FORNYELSE AV SALMESANGEN.....	20
3. SALMENE.....	22
3.1 A COLLECTION OF HYMNS FOR THE USE OF THE PEOPLE CALLED METHODISTS.....	22
3.2 KARITATIV DIAKONI.....	24
3.2.1 <i>O for a thousand tongues to sing</i>	25
3.2.2 <i>Come, sinners, to the gospel feast</i>	29
3.2.3 <i>A charge to keep</i>	32
3.2.4 <i>Helligjørelsen som kilde til gode gjerninger</i>	33
3.2.5 <i>Gode gjerninger som nådemiddel</i>	35
3.2.6 <i>De fattige</i>	36
3.2.7 <i>Fangene i fengslene</i>	40
3.2.8 <i>Andre omsorgstrengende</i>	43
3.3 INTERNASJONAL DIAKONI.....	45
3.3.1 <i>Det universelle utgangspunkt</i>	45
3.3.2 <i>Julesalmene</i>	49
3.3.3 <i>O Come, thou radiant Morning Star</i>	51
3.3.4 <i>For muslimer og hedninger</i>	52
3.4 PROFETISK DIAKONI.....	55
3.4.1 <i>Krig</i>	56
3.4.2 <i>Slaveri</i>	60
4. DRØFTING	64
4.1 KARITATIV DIAKONI	64
4.2 INTERNASJONAL DIAKONI.....	67
4.3 PROFETISK DIAKONI.....	68
4.4 RELEVANS FOR NORSK KONTEKST I DAG.....	70
4.4.1 <i>Metodistkirkens diakonale teologi</i>	70
4.4.2 <i>Sosiale prinsipper</i>	72
4.4.3 <i>Hvilket oppdrag har vi?</i>	75
4.4.4 <i>Salmenes betydning</i>	77
6. LITTERATUR	81
APPENDIX A: DISIPLINENS § 328 OM DIAKONTJENESTEN	85
APPENDIX B: WESLEY'S DIRECTIONS FOR SINGING	86
APPENDIX C: TABLE OF CONTENTS IN A COLLECTION.....	87

1. Tema og problemstilling

1.1 Utgangspunkt for oppgaven

Charles Wesley er en av den engelsktalende verdens største salmediktere med ca 9000 salmer.¹ Sammen med sin bror John la han grunnlaget for etableringen av Metodistkirken. Begge Wesleybrødrene var prester i den anglikanske kirke i England på midten av 1700-tallet. John² ble ansett som den store organisatoren av vekkelsesbevegelsen, mens Charles kom noe ufortjent i skyggen av sin eldre bror John og ble ”bare” omtalt som metodismens salmediker.³

Jeg har lenge hatt interesse for Charles Wesleys salmer og for hvordan salmene ble brukt i metodismens tidlige historie. Det skyldes blant annet min funksjon som kantor i Metodistkirken og min utdanningsbakgrunn med bachelorgrad i kirkemusikk. Jeg har derfor ønsket å finne et område for masteroppgaven i diakoni som kombinerer Wesleys salmer med Metodistkirkens diakonale teologi.

Metodistkirken har få læredokumenter. Det som regnes for aktuelle læredokumenter er: 25 trosartikler, ”De alminnelige regler”, John Wesleys standardprekener og hans ”Notes upon the new testament.”⁴ I tillegg hevder mange, bl.a. teologen Thomas A. Langford, at Metodistkirkens teologi er nedfelt i salmene av Charles Wesley. ”The real embodiment of Methodist theology is the Methodist Hymnbook and especially Charles Wesley’s hymns.”⁵ Langford sier videre at ”Methodism was born in song.”⁶ For å forstå teologien, må man forstå at det dreier seg om teologi på vers. Det betyr at teologien uttrykkes gjennom, begrenses av og gis liv gjennom de ulike verseformene. Det er teologi som kan synges.⁷

Når man synger eller leser salmene på denne bakgrunnen, kan teologien som Charles Wesley formidler i salmene, være et genuint uttrykk for Metodistisk diakonal teologi.

¹ Berger 1992: 22 og Young 1995: XV.

² Jeg bruker bare fornavn på John og Charles i en viss utstrekning gjennom avhandlingen. Det er for å få et noe ledigere språk enn konsekvent å skrive John Wesley, Charles Wesley eller Wesleybrødrene.

³ Meistad 2000: 34.

⁴ The Northern Europe Book of Discipline of The United Methodist Church, 2005: 66.

⁵ Langford 1992:97.

⁶ Langford 1992:97.

⁷ Langford 1992:97.

1.2 Problemstilling

Metodistkirken har helt fra den første tid som vekkelsesbevegelse, hatt tradisjon for et sterkt sosialt/diakonalt engasjement. Samtidig var metodistene sterkt engasjert i utvikling av god salmesang. Charles Wesley skrev salmer og var selv en dyktig og reflektert teolog. Brødrene Wesley hadde et konstruktivt samarbeid om salmene. Det er sagt at når Charles Wesley skrev salmer, ble det teologiske budskapet i salmene kvalitetssikret av John Wesley.⁸ De sikret gjennom det at budskapet som ble presentert gjennom salmene, var noe de kunne stå for teologisk.

Som tema for min avhandling i diakoni, har jeg satt opp følgende: Charles Wesleys diakonale salmer. Undertittel er: Metodistkirkens diakonale teologi slik den presenteres gjennom Charles Wesleys salmer. Jeg ønsker å undersøke om påstanden: at salmene beskriver Metodistkirkens teologi, også gjelder for denne delen av teologien. Problemstillingen formuleres slik: **Hvordan kommer det diakonale aspekt til uttrykk i Charles Wesleys salmer?** Det er ikke hensikten å analysere alle salmene, men å velge ut noen salmer som dokumentasjon for og underbygging av de funn jeg har gjort og de påstander jeg fremsetter i oppgaven.

1.3 Materiale

John og Charles Wesley ga ut et stort antall salmebøker i perioden 1740 til 1780. I tillegg er det i arkivene etter Charles Wesley gjennom forskningsarbeid funnet mange salmer og vers som man ikke kan se er publisert. Disse ble ikke samlet og gitt ut før i 1980-årene av teologene og Wesleyforskerne S.T. Kimbrough og Oliver S. Beckerlegge.

Som primær litteratur tar jeg utgangspunkt i salmeboken som ble gitt ut av John Wesley i 1780: *A Collection of Hymns for the Use of The People Called Methodists*.⁹ Salmeboken var ikke den første som brødrene Wesley gav ut, men den er den viktigste. Grunnen til dette er at denne ble standardsalmeboken i de fleste av forsamlingene til metodistene og ble stadig

⁸ Haddal 180:112.

⁹ Videre omtalt som *A Collection*.

trykket opp i nye opplag.¹⁰ Den inneholdt salmer for de fleste anledninger og skulle formidle de viktige trossannhetene.¹¹ I tillegg vil jeg bruke salmer hentet fra andre kilder, også det som kalles den upubliserte poesien. Som sekundær kilde vil jeg bruke litteratur som beskriver Metodistkirkens tro og lære, historie, diakonale engasjement, foruten litteratur som omtaler Charles Wesley og hans produksjon.

1.4 Metode

For å finne spor av diakonal teologi i salmene, må jeg tolke skrift. Diakoni i vid forstand er teologi omsatt i handling. Gjennom tolkingen vil jeg derfor på den ene siden lete etter hva salmene lærer om diakoni, og på den andre siden konsekvensen av læren. Det vil si hvordan man anbefaler å leve ut diakoni i praktisk handling. Avhandlingen omhandler derfor systematisk teologi, men innenfor et praktisk teologisk emne. Mens systematisk teologi sier noe om virkelighetsforståelsen av den konkrete situasjon som vi skal handle i, så handler praktisk teologi om hvordan disse utsagnene omsettes i praktisk handling.¹²

Ved å ta utgangspunkt i salmer skrevet på 1700-tallet, er det viktig å bruke hermeneutisk metode til å tolke konteksten. Det vil si å sette dem inn i sin historiske og kulturelle sammenheng. Tekstene må tolkes ut ifra det historiske ståsted forfatteren hadde.¹³ Når vi forholder oss til 1700-tallet, er vi i opplysningstiden. Typiske retninger som får gjennomslag i denne perioden er pietismen og rasjonalismen. Tenkingen i denne epoken har vært med på å bestemme hvordan vi tenker og hvordan vi fortolker tekst helt frem til vår egen moderne tidsalder.¹⁴ Samtidig er det viktig å være klar over at dette var en vanskelig periode i England med stor fattigdom og stor arbeidsløshet.

Som nevnt er mitt tema å finne ut hvilke diakonale aspekter Charles Wesleys salmer inneholder. For å klargjøre mitt utgangspunkt vil jeg gi en kort fremstilling av begrepet diakonal teologi slik jeg oppfatter dette. Jeg vil kort referere *The Northern Europe Book of Discipline of The United Methodist Church*, senere kalt "disiplinen" for å vise hva den sier om diakoni. Det er også nødvendig å supplere med noe stoff fra metodistisk historie og

¹⁰ Berger 1989: 68.

¹¹ Wesley 1830: 3-4.

¹² Browning: 55-56.

¹³ Henriksen 2007: 15.

¹⁴ Henriksen 2007: 136.

tradisjon, spesielt på det diakonale området. Diakoni er i vid forstand er et meget stort tema. Jeg vil derfor avgrense meg til følgende temaer innenfor diakonal teologi: karitativ diakoni, internasjonal diakoni og profetisk diakoni. Hva jeg legger i disse begrepene konkretiserer jeg senere i pkt 1.6.

I kapittel 2 i avhandlingen vil jeg gi en omtale av Charles Wesley, hans liv og virke. Jeg knytter ham til Metodistkirkens generelle historie og teologi. Sentralt i denne sammenhengen er hvilket sosialetisk engasjement den metodistiske bevegelse hadde. Ikke minst sier jeg noe om Wesley som salmedikter og hvordan han og broren John bidro til fornyelse av salmesangen. Materialet er stort og i denne gjennomgangen gis derfor kun plass til vesentlige punkter.

I kapittel 3 som er hoveddelen av avhandlingen, går jeg nærmere inn på en av metodismens viktigste salmebøker *A Collection of Hymns for the Use of The People Called Methodists* og gjøre et utvalg av salmer med diakonalt innhold. Hele salmer eller enkelte vers vil jeg analysere nærmere supplert med enkelte salmer og vers fra andre kilder. Hensikten er å finne hva salmene forteller om diakoni og diakonal praksis. I kapittel 4 drøfter jeg de funn jeg har gjort, herunder den diakonale teologiens relevans for norsk kontekst i dag, bl.a. i forhold til dagens sosialetiske engasjement formulert i kirkens sosiale prinsipper, og i forhold til biskopenes utfordring ved Sentralkonferansen våren 2009. Til slutt i kapittel 5 vil jeg skrive en kort konklusjon.

1.5 Målsetting

Målsettingen med avhandlingen er å avklare hva som formidles av diakonal teologi ut ifra hva salmene av Charles Wesley inneholder av diakonale tema, og vurdere i hvilken grad dette innholdet bekrefter Metodistkirkens tidlige tradisjon og historie. Jeg vil også se om det er sider ved den diakonale teologien fra tradisjonen og historien som ikke reflekteres i salmene. Avhandlingen kan i tillegg bidra til å forstå diakonale behov i vår tid, både innenfor og utenfor kirken, inspirere til bruk av salmer med diakonalt innhold og ikke minst bidra til forståelse av sammenheng mellom det vi synger og det vi gjør.

Det er skrevet en del litteratur om Metodistkirkens sosialetiske engasjement og mye om Metodistkirkens lære og teologi. Det er også publisert litteratur om Charles Wesleys salmer og om teologien i disse. Jeg kan imidlertid ikke se at det er gjort noen samlet studie av sammenhengen mellom Charles Wesleys salmer og det sosialetiske engasjementet i Metodistkirkens tradisjon, i det omfang jeg gjør i min avhandling. Slik sett har det vært både nyttig og lærerikt å gjøre denne studien, og jeg håper den også kan være til nytte og interesse for andre.

1.6 Diakonal teologi

I min fremstilling av diakonal teologi skriver jeg ut fra et metodistisk perspektiv. Når jeg bruker begrepet diakonal teologi og Metodistkirkens sosialetikk om hverandre, så oppfatter jeg at disse begrepene inneholder det samme.

1.6.1 Forståelse av begrepet

Diakonal teologi slik jeg oppfatter begrepet, er en beskrivelse av hva bibelen, salmene og aktuelle læredokumenter sier om Guds ubegrensede kjærlighet til menneskene og alt han har skapt, og hvordan vi som rettferdiggjorte mennesker skal bringe videre våre gaver i ord og i handling til våre medmennesker i kjærlighet og omsorg for hverandre og for alt det skapte. Dette er diakoni i vid forstand. Denne forståelsen av diakonal teologi er også i tråd med utredning til kirkemøtet i Den norske Kirke:

Omsorgen for kropp og sjel, for hele mennesket, er diakoniens og den tjenende kirkens hovedoppgave. Det er allikevel viktig at ikke den diakonale tjenesten reduseres til det som har med den praktiske omsorgen for mennesket å gjøre. På samme måte som Kristus møtte menneskene i ord og handling, gjennom forkynnelse og helbredelse for kropp og sjel, handler kirkens diakonale identitet om en omsorg for hele mennesket.¹⁵

Gud har gitt oss et forbilde i sin sønn Jesus. Han tok en tjeners skikkelse på seg og gjorde gode gjerninger mot de svake. Slik han gjorde mot oss, oppfordrer Han oss å gjøre mot hverandre. Vi skal elske vår neste fordi Jesus elsket oss først.

¹⁵ Utredning KM 8.2/04 2004: 3.

Det sies også i utredningen at diakonal teologi omhandler mye mer enn ”pleie.” Den gjelder også kampen for rettferdige vilkår, kampen mot undertrykkelse og stigmatisering, og kampen for en profetisk røst inn i det som er urett.¹⁶ På Metodistkirkens årskonferanse i 2008 ble det fremlagt et notat om diakonitjenesten i Metodistkirken som sier: ”Diakoni er kjernen i metodistisk teologi og historie. I metodistisk teologi og tradisjon henger tro og liv tett sammen – det er to sider av samme sak.” Videre uttrykker notatet:

Metodistkirken vil være en tjenende og omsorgsfull kirke. Diakonien er kirkens og menighetens forlengede arm som møter mennesker med godhet, gjestfrihet, inkludering eller forståelse for at livet ikke alltid blir som man planlegger. Der urettferdighet råder, der mennesker blir trykket ned og oversett, der skal diakonien være.¹⁷

Dette grunnlaget for diakonal tenking har betydning for hvordan vi mennesker lever. Det gjenspeiles derfor også i forståelsen av helliggjørelsen. Ved Jesu død på korset ble vi rettferdiggjort, vår synd ble tilgitt og ved Guds nåde kan vi bli helliggjort, rensert og utrustet. ”Helliggjørelse er å åpne seg for Gud og ta imot kraft til å leve etter Hans vilje.”¹⁸ Vi blir derved myndiggjort som mennesker ved at vi legger av oss det gamle menneske og ikler oss det nye ved den forvandlende nåde og derigjennom påvirkes vi til å gjøre gode gjerninger, diakonale handlinger, ikke for å frelse oss selv, men som et gjensvar eller respons på den kjærlighet som er gitt oss ved den helliggjørende nåde.¹⁹ Diakoni og våre diakonale handlinger er derved et konkret resultat av helliggjørelsen.²⁰

1.6.2 Avgrensning

Diakoni som begrep er svært vidt, og det kan avgrenses på mange måter. Jeg ønsker å avgrense oppgaven til å se på hvilket budskap Charles Wesley salmer uttrykker gjennom noen av vår tids mest brukte definisjoner av diakoni. Jeg har ikke sett at Wesley brukte

¹⁶ Utredning KM 8.2/04 2004: 10.

¹⁷ Diakonitjenesten i Metodistkirken i Norge: pkt 2.

¹⁸ Fotland 2008: 73.

¹⁹ Fotland 2008: 77.

²⁰ Fotland 2008: 80.

begrepet diakoni i noen sammenheng. De begrepene jeg bruker her, ble heller ikke brukt av ham. Det er begreper som har kommet inn gjennom de siste ti-års diakonidebatt.

Det diakonale arbeidet kan deles inn i flere hovedområder, herunder: karitativ diakoni, institusjonsdiakoni, liturgisk diakoni, internasjonal diakoni og profetisk diakoni. Disse begrepene er også brukt i Den norske kirke i utredningen til Kirkemøtet.²¹ For det videre arbeidet velger jeg å avgrense meg til karitativ diakoni, internasjonal diakoni og profetisk diakoni slik jeg har definert dem nedenfor. Når jeg bruker disse begrepene til å avgrense området, så er det med full viten om at det er områder innenfor diakoni jeg ikke behandler. Svakheten med å bruke slike definisjoner er at de ofte glir over i hverandre, overlapper hverandre og kan gis forskjellig innhold. Jeg har likevel valgt å bruke begrepene.

Karitativ diakoni er nestekjærligheten, omsorgen for medmennesket, de svake grupper i samfunnet og i menigheten. Det er sjelesorg, besøkstjenesten hos syke og gamle, det er omsorgen for de fattige, besøk hos fanger i fengslene og det er å stå skulder til skulder med dem som har det vanskelig.²² Under denne betegnelsen kan også institusjonsdiakoni klassifiseres selv om den ofte omtales separat. Institusjonsdiakoni er formidling av karitative tjenester gjennom institusjoner som sykehus, aldershjem, barnehjem, rusinstitusjoner osv.²³

Internasjonal diakoni er å tolke og se behov ute i verden og formidle Guds kjærlighet til mennesker i andre land. Det er også å kjempe mot fattigdom og urettferdighet i verden, kjempe mot hiv/aids og malaria, kjempe for den globale helse, for at grupper som driver krigføring skal legge ned våpnene. Den gir blant andre kvinner og barn mulighet for utdanning, og foreldreløse en mulighet til å betale skolepenger og kjøpe utstyr til skolegangen. Begrepet inneholder det vi tradisjonelt kaller misjon, men også mer.²⁴ Professor i diakoni ved Diakonhjemmet, Kjell Nordstokke sier det slik: ”Internasjonal diakoni vil derfor bety utvikling av impulser og erfaringer, men fremfor alt konkret omsorg og solidaritet over konfesjonelle og nasjonale grenser.”²⁵ Internasjonal diakoni formidler også karitativ diakoni.

²¹ Utredning KM 8.2 2004: 9, 10.

²² Utredning KM 8.2 2004: 10.

²³ Utredning KM 8.2 2004: 32.

²⁴ Utredning KM 8.2 2004: 33.

²⁵ Nordstokke 1993: 12.

Profetisk diakoni er ”de svakes røst i samfunnet” som sier ifra om grupper som har det vanskelig og om at noe er urettferdig. Det er kampen mot overgrep og krenkelser. Her er også kampen for skaperverket og mot forurensning og ødeleggelse av miljøet. Profetisk diakoni innebærer et innslag av protest, en protest mot blant annet overdådig liv og sløsing med ressurser. Den inviterer til en ny måte å leve på. Plan for diakoni i Den norske kirke har tatt dette med i planens kapittel 4.²⁶

1.6.3 Diakoni og diakoner i Metodistkirken

Metodistkirken i Norge er en del av den verdensomspennende United Methodist Church. På nasjonalt nivå legges planer og strategier på den årlige årskonferansen med lege og pastorale delegater fra alle Metodistkirkens menigheter og institusjoner i landet. På nordeuropeisk nivå avholdes Sentralkonferansen²⁷ hvert fjerde år, mellom generalkonferansene, for å følge opp planer etc. i regionen. Kirkeordningen derimot behandles i Generalkonferansen. Generalkonferansen holdes hvert fjerde år med utsendinger fra hele verden, både lege og pastorale.

Tidligere var diakon i Metodistkirken et trinn på veien til å bli prest. Man ble ordinert til diakon og på et senere tidspunkt ordinert til ”eldste” som var betegnelsen på den endelige presteordinasjonen. Ved generalkonferansen i 1996 ble det gjort en betydelig endring idet ordinasjon av diakoner ble endret. Det betyr at det ble innført en egen ordinasjon til ”ord og tjeneste” for personer med spesifikke krav til utdanning i diakonale disipliner.²⁸

Retningslinjene for diakonal tjeneste er tatt inn i kirkeordningen, *The Book of Discipline*. Jeg viser i det følgende til utgaven for Nord-Europa *The Northern Europe Book of Discipline of The United Methodist Church*.²⁹ Sentralkonferansen har på noen områder rett til å tilpasse kirkeordningen til lokale forhold i konferanseområdet, jf § 537 pkt 7.³⁰

Det diakonale arbeidet dreier seg om å lytte til og tolke menneskenes, samfunnets og skaperverkets behov og smerte og bringe det inn i menigheten. Det er å formidle Guds nåde

²⁶ Plan for diakoni 2008: 21-24.

²⁷ Inkluderer årskonferansene i Norden og Baltikum.

²⁸ Hartley and Buren 1999: 3.

²⁹ Disiplinen: 218. Se også den originale teksten i §328 i Appendix 1.

³⁰ Disiplinen: 320.

og kjærlighet til mennesker både lokalt og ute i verden og reagere på overgrep og urettferdighet. Først og fremst er det å bringe kjærlighet og rettferdighet til de mest trengende, de fattige og de som ellers blir neglisjert og oversett blant Guds barn.³¹ I disse oppgavene er det at diakonen skal gjøre sin tjeneste og fylle en rolle.

Som diakon skal man inspirere og lede mennesker til diakonalt arbeid i vid betydning ved undervisning og veiledning. Diakonens oppgave er ikke å overta, men å lede, bevisstgjøre og utvide medarbeidernes diakonale tjenester, for eksempel ved å undervise og støtte de som deltar i besøkstjeneste, inspirere til utadrettet kontakt i forhold til behov som finnes i skole, lokalmiljø, flyktningarbeid, rusomsorg, omsorgsaktiviteter, fritidstilbud. Rollen utformes i et samspill mellom de behov som foreligger og de prioriteringer som menigheten gjør. Diakonen skal utruste lekfolket i menighetene og samtidig veilede de frivillige, særlig når utfordringene blir krevende og fordrer spesiell kompetanse.³²

Diakoner i Metodistkirken søker på stillinger i eller utenfor kirken eller blir bedt om å ta en stilling i kirken, og mottar i den sammenheng biskopens utnevning. En diakon utnevnt til en kirkelig stilling i Metodistkirken har ofte en ledende stilling. Han kan ha liturgisk funksjon i forbindelse med gudstjenester og kan delta sammen med prest ved forretelse av dåp og nattverd. Til stillingen kan også legges oppgaver som forkynnelse, undervisning, musikk, veiledning og sjelesorgoppgaver. Det betyr at funksjoner som ligger på kateket og kantor i Den norske kirke, kan legges på en diakon i Metodistkirken.

En diakon kan få utnevning til tjeneste i en menighet, i et av kirkens styre/råd, et økumenisk styre/råd, som misjonær eller bistandsarbeider ute i verden, eller i en institusjon. En diakon i Metodistkirken kan også utnevnes til en sekulær stilling dersom arbeidsgiveren ønsker det. Da arbeider diakonen primært med sin profesjon, men tilleggskompetansen i diakoni kan brukes på annen måte som arbeidsstedet er innforstått med og ser behovet for. Diakonen er fortsatt under biskopens tilsyn. Enten en ansettes i kirkelig eller sekulær stilling vil en som diakon erfare at fagutøvelsen er noe man gjør både for Gud og mennesker.³³

³¹ Disiplinen: 218.

³² Diakonitjenesten i Metodistkirken i Norge: pkt 5.

³³ Diakonitjenesten i Metodistkirken i Norge: pkt 4.

2. Charles Wesley

Jeg går nå over til å si noe om hvem Charles Wesley var og om hans liv og virke. Dette vil bli knyttet sammen med utviklingen av Metodistkirkens tidlige historie og teologi. Denne gjøres relativt grundig da Charles liv og historie tradisjonelt er mindre kjent enn Johns. Både John og Charles Wesley hadde betydelig innflytelse på utviklingen av det som startet som en vekkelsesbevegelse. Her hadde også salmene av Charles og det kirkemusikalske engasjementet en svært viktig funksjon.

I offentlig og kirkelig sammenheng var det ofte John som førte ordet. Når jeg derfor henviser til John, så er det fordi han representerte metodistene utad, mens Charles tok opp temaene i salmene. De representerer derfor hverandre, men med ulike virkemidler.

2.1 Livet og gjerningen

Han var mer død enn levende da han ble født. Han skrek ikke, og ikke åpnet han øynene. Han ble pakket inn i bomull inntil den dagen da han etter vanlig svangerskapsperiode, skulle blitt født. Da åpnet han øynene og skrek.³⁴

Slik beskrev legen John Whitehead hvordan Charles møtte verden i Epworth 18. desember 1707 som nest yngste barn, og yngste sønn av Susanna og Samuel Wesley i en barneflokk på nitten. Faren Samuel var ordinert prest i den anglikanske kirke. Vilårene var tøffe og bare ti av barna vokste opp. Charles var bare åtte år gammel da han brøt opp fra Epworth for å begynne på Westminster School i London. Her var hans eldste bror, teologen Samuel Wesley, lærer. Det var også han som bekostet skolegangen til Charles, noe faren var svært glad for da familiens økonomi var problematisk. Arven fra hjemmet som Charles tok med seg, var en dyp religiøs lengsel, en sterk pliktfølelse og en lyrisk åre som nærmest var ustoppelig.³⁵

Påvirket både av sin far og sin eldre bror Samuel som begge skrev salmer og vers, begynte Charles å uttrykke seg på vers. Ikke bare skrev han på engelsk. Han skrev også klassiske greske og latinske tekster om til vers. Den poetiske evnen var så grunnfestet i Charles at mye

³⁴ Tyson 2007: 1 (egen oversettelse).

³⁵ Haddal 1980: 16-17.

av det han uttrykte, ikke bare i religiøs sammenheng, var på vers. En ganske stor del av hans poesi omtaler ikke religiøse tema.³⁶ Som eksempel viser jeg noen små vers som alle har med musikk eller musikere å gjøre. Dette illustrerer at Charles Wesley hadde en ganske aktiv omgang med musikere.

TO MISS DAVIS

Gentle Inglisina, say
Can the smooth Italian Lay
Nature's ruggedness remove,
Soften Britons into love?
Yes; the stocks & stones draw near,
Thy enchanting Voice to hear
And all the Savages agree
In praise of harmony & Thee!³⁷

WRITTEN IN HANDEL'S LESSONS

Here all the mystic Powers of Sound,
The soul of Harmony is found,
Its perfect Character receives,
And Handel dead for ever lives!³⁸

MODERN MUSIC

Giardini, Boyce and all
Their followers, great and small,
Have cut Old Music's throat,
And mangled every note;
Their superficial pains
Have dashed out all his brains:
And now we dote upon
A lifeless sceleton,
The empty sound at most,
The Squeak of Music's Ghost.³⁹

Sin universitetsutdannelse tok Charles i Oxford ved Christ Church College. I denne byen var det at noen unge akademikere som ville ta sin kristendom på alvor, dannet en bevegelse ledet av Charles. Oxfordbevegelsen ble grunnlagt av Charles Wesley og kan på en måte kalles starten for Oxfordmetodismen.⁴⁰ Broren John kom senere til byen og sluttet seg til bevegelsen. De unge studentene gjorde et originalt studentopprør, nemlig å ville ta et oppgjør

³⁶ Berger 1989: 66.

³⁷ Kimbrough and Beckerlegge 1992: 380-81. Skrevet til en populær vokalist med suksess fra opptredener i Italia.

³⁸ Kimbrough and Beckerlegge 1992: 382.

³⁹ Kimbrough and Beckerlegge 1992: 383.

⁴⁰ Haddal 1980: 19.

med egen dovenskap og annen synd. De la opp en metode for hvordan de skulle bruke tiden effektivt. Et element i dette var å bruke deler av sin tid på diakonalt arbeid.

De fikk liten forståelse for sine tanker og de ble latterliggjort, ikke minst da de startet å besøke fengslene og de fattige, og til og med holdt skole for de fattiges barn. Disse ville ellers ikke fått noen undervisning. To kvelder i uken kom de sammen mellom kl 18 og kl 21 for å be, studere gresk, Bibelen og annen litteratur. To dager i uken fastet de samtidig som de kritisk gransket seg selv og sine innerste motiver for å sikre at de tilfredstilte kravene til rene hensikter.⁴¹ Når John flyttet til Oxford i 1729 overtok han ledelsen av gruppen.

Etter at de begge hadde fullført studier og var ordinert som prester i den anglikanske kirke, overtalte John sin bror Charles til å bli med til Amerika. John ville til Georgia for å vinne indianere for Gud. Charles, selv om han var nyordinert prest, skulle arbeide for guvernøren Oglethorpe i en administrativ stilling. De reise fra England i oktober 1735. Det er ikke til å legge skjul på at reisen ble temmelig mislykket for dem begge. John trodde han kunne overføre Oxfordbevegelsens åndelige krav og disiplin til det nye landet. Han kom raskt i konflikt og taklet ikke de problemer som oppsto. Charles hadde ikke de egenskaper som skulle til i den stillingen han hadde. Etter en stund, i august 1736 dro han tilbake til England.

Allerede under overfarten til Amerika hvor de møtte en gruppe på 26 tyske herrnhutere,⁴² fikk de en nyttig og avgjørende erfaring. Da fikk de høre om Luthers lære om rettferdiggjørelse ved troen på Jesus alene. De erfarte også at mens de selv i en storm var livredde og desperate, samlet herrnhuterne seg på dekk og sang lovsanger til Gud.⁴³

Både Charles og John utviklet et nært vennskap med Peter Böhler fra Brødremenigheten. På denne tiden er det også at Charles får undervise Böhler i engelsk. På den annen side fikk Böhler undervise brødrene Wesley om den lutherske kirkes ufravikelige lære. Da lærte de at mennesket blir rettferdig for Gud ved troen alene på Jesus alene på grunnlag av skriften alene. Det betydde at de nå kunne legge av seg den kampen de hadde hatt i mange år om å gjøre seg

⁴¹ Haddal 1980: 21.

⁴² Herrnhutere er betegnelse på medlemmer av Brødremenigheten.

⁴³ Kimbrough 1996: 8.

rettferdig for Gud.⁴⁴ I den anglikanske kirke ble dette ikke tatt godt imot, og brødrene ble nektet adgang til prekestolene etter dette.

Det store vendepunktet for Charles kom 21. mai 1738 etter at en Mr Holland noen dager tidligere kom til ham og de leste sammen Luthers fortale til Galaterbrevet. Der lærer Luther oss å sette en stor strek under meg i ”Han som elsket meg og ga seg selv for meg.”⁴⁵ Noen vekket Charles med sang og han hørte en stemme si: ”I Jesus fra Nasarets navn – stå opp og tro, og du skal bli frelst fra din tvil.” Ved den opplevelsen fikk han visshet om sitt barnekår hos Gud.⁴⁶ Dette skjedde bare tre dager før broren John fikk sitt åndelige gjennombrudd på liknende måte i Aldersgate Street 24. mai 1738 etter å ha hørt Luthers fortale til Romerbrevet.

Virksomheten til metodistene ble etter hvert vanskelig for Church of England å akseptere. I teorien kunne de registrert seg som dissenterer etter Toleration Act av 1689, men det ønsket de ikke. Som anglikanske prester ville de fortsatt være en del av den engelske kirke. Etter hvert ble de likevel utestengt fra Church of England, blant annet for sin forkynnelse om frelse ved troen alene. Siden brødrene ikke lenger var velkomne i kirken, begynte de å tale utendørs. Det var deres medarbeider George Whitefield som foreslo dette. Det er der dere finner dem som trenger å høre Guds ord, hadde han uttalt. For Charles var dette vanskelig idet det brøt med tradisjonen til Church of England og med hans syn på liturgi.⁴⁷ Når endelig barrieren var brutt, opplevde Charles at han møtte deler av befolkningen som sjelden eller aldri var i kirken. Han talte for gruvearbeiderne ved Kingswood om morgenen når de kom på jobb og om kvelden når de avsluttet arbeidsdagen. Han talte også for kaiarbeiderne i Portsmouth og Plymouth og mange andre steder.⁴⁸ De samlet store mengder og mange møtte Gud og tok imot budskapet, men mange bråkte og prøvde å ødelegge for dem som ønsket å høre. Mang en gang måtte de tåle å bli kastet stein på, å bli slått og kastet i gjørma.

Den metodistiske vekkelsen utviklet seg i tiden etter 1738 og fremsto som en vekkelsesbevegelse innenfor den engelske kirke. Bevegelsen bygde imidlertid kapeller og utviklet et aktivt sosialt arbeid. Tilhengerne ble fra 1742 inndelt i klasser.⁴⁹ Foruten interne

⁴⁴ Haddal 1980: 36.

⁴⁵ Tyson 2007: 45.

⁴⁶ Tyson 2007: 47.

⁴⁷ Tyson 2007: 62-63.

⁴⁸ Tyson 2007: 73.

⁴⁹ Borgen 1993: 232.

møter med bibelstudier, fikk klassene ansvar for fattige i nærområdet og for besøk hos syke, eldre og fanger i fengslene.

Charles ble sent gift, men til gjengjeld hadde han et lykkelig ekteskap med sin Sarah eller Sally som hun ble kalt. De fikk en periode på 22 år i Bristol fra 1749 hvor Charles var mer stasjonær enn tidligere i sin tjeneste. Han døde 29. mars 1789. Selv om John hadde ønsket at han skulle begraves ved siden av seg selv på et sted ved Wesley Chapel i City Road i London, hadde Charles til det siste sagt at han ville ligge i vigslet jord. Han hadde levd som en anglikaner og ville dø som en anglikaner, så han ville gravlegges på kirkegården til sin soknekirke, og slik ble det.⁵⁰

En så omfattende produksjon som ca 9000 salmer reiser selvfølgelig spørsmålet om alt dette kan ha levedyktig kvalitet. John uttalte seg også om dette ved å si at noen av salmene er dårlige, noen er middelmådige og noen er sublimt gode.⁵¹ Siden så mange av hans salmer er bevart i mange salmebøker er det gjort mange flere vitenskapelige undersøkelser og gitt mange flere kommentarer til hans salmer enn for noen annen engelskspråklig salmeforfatter.⁵² Wesley Historical Society i England og Charles Wesley Society i USA har bidratt til dette.

Charles skrev til det siste, og på sitt dødsleie ba han Sally skrive ned følgende linjer som ble noe av det siste han formulerte:

In age and feebleness extreme,
Who shall a helpless worm redeem?
Jesus! My only hope Thou art,
Strength of my failing flesh and heart;
Oh! Could I catch one smile from Thee,
And drop into eternity!⁵³

2.2 Diakonalt engasjement

Den hellige klubb i Oxford som Charles Wesley startet og som John sluttet seg til, kom snart i kontakt med de sosialt vanskeligstilte. I sitt strev etter å bruke tiden på en meningsfull måte,

⁵⁰ Haddal 1980: 97.

⁵¹ Haddal 1980: 104.

⁵² Young 1995: XV.

⁵³ Tyson 2007: 337.

så de behov og lidelser som samfunnet ikke maktet å ta hånd om. Det utløste et ganske omfattende diakonalt arbeid.

De valgte ut fire områder som de ville konsentrere seg om som alle ligger innenfor karitativ diakoni. Det var besøk i de to fengslene i Oxford, arbeid blant fattige familier, i fattighusene og ved å lage skole for fattige barn. I fengselet tok de jevnlig ansvar for andakter og sjelesorg. Ved gitte anledningen ga de også fangene mindre lån for å komme ut av fengselet og få seg arbeid. For familier hvor mor eller far var blitt syke, kunne de gå inn og gi dem omsorg og støtte ved å kjøpe nødvendige medisiner og klær, undervise barna og gi kunnskap om kristen lære for hele familien.⁵⁴ Også i den etablerte vekkelsesbevegelsen var de sosialt vanskeligstilte i fokus. Bevegelsen besto for en stor del av fattige, og arbeidet de gjorde var for fattige.

De engasjerte seg i hvordan myndighetene håndterte fattigdomsproblemet ved å kritisere hjelpeprogrammene, fattiglovene, forholdene for fattige barn, forholdene i fattighusene osv,⁵⁵ med andre ord utøvelse av profetisk diakoni. De drev også en form for institusjonsbasert, karitativ diakoni ved å drive hjem for foreldreløse, sykehus, apotek for fattige, skoler for fattige og utlånsvirksomhet uten renter.⁵⁶ Den engelske kirke var på denne tiden ikke i stand til å konsentrere seg om de sosiale problemene. Den så heller ikke dette som kirkens oppgave.⁵⁷

Spesielt i forholdet til den profetiske diakonien, så var det som regel John som førte ordet. Når jeg derfor henviser til John, så er det fordi han representerte metodistene i debatten, mens Charles tok opp temaene i salmene.

Metodistene reagerte også sterkt på krig, på behandlingen av krigsfanger og på den stolte fremstillingen av den seirende part. De pekte heller på all den død og lemlestelse som krigen medførte.⁵⁸ På samme måte reagerte de på Englands kolonialisme. I forbindelse med kolonialisering av India stilte John spørsmål om hvem av de kristne britene og de indiske hedningene som representerte mest rettferdighet, omsorg og sannhet, og hvem som var mest

⁵⁴ Marquardt 2000: 24.

⁵⁵ Heitzenrater 2002: 211-216.

⁵⁶ Heitzenrater 2002: 228-233.

⁵⁷ Haddal 1980:46.

⁵⁸ Jennings 1990:79.

korrupt, infernalsk og ondskapsfull i sin aggresjon og handling. Han var ikke stolt av den britiske kolonialiseringen.⁵⁹ Dette engasjementet ligger dels innenfor internasjonal diakoni og dels innenfor profetisk diakoni.

Forholdene for de kriminelle og for gjeldsfangene var grusomme. Metodistene engasjerte seg i arbeid for å reformere regelverket som gjaldt for fengselsvesenet, bruken og utformingen av straffelovene, rettssystemet og straffeutmålingen.⁶⁰ Dette er et klart engasjement innenfor profetisk diakoni. Det gjelder også slavehandelen som de reagerte sterkt imot. Etter selv å ha opplevd slaveriet i South Carolina tok John Wesley opp kampen mot denne umenneskelige behandlingen av mennesker. Han tok opp historien bak slavehandelen og beskrev hvilke forhold som rådet på slaveskipene og på plantasjene.⁶¹

2.3 Kalt til å tjene

I dette avsnittet skal vi se at diakonien i metodistisk tradisjon har sitt utgangspunkt i synet på Guds forvandlende og helliggjørende nåde. Nåden er forutgående. Det betyr at den søker etter vår oppmerksomhet allerede før vi er det bevisst. Den hjelper oss til å motta og svare på Guds kall. Ved rettferdiggjørelsen får vi motta frelsen ved tro og ved den helliggjørende nåde blir vi gjenfødt til et nytt liv i Gud.⁶²

Gjennom livet i Kristus gjøres vi i stand til å ta imot Guds nåde. Kanalene for å få del i Guds nåde kalles nådemidler. Som nådemidler regnes dåpen, bønner, Guds ord, nattverden og fasten. Som et fellesskap av troende er også kirken i seg selv et nådemiddel. Medlemmenes trosliv og kristenliv skal styrkes og vokse for at de skal bli utrustet til tjeneste. Den forvandlende nåde er ikke ment å bare ha en indre effekt. Etter Wesley syn skulle nåden også erfares gjennom en synlig endret adferd overfor nesten.⁶³ Guds mening er at denne adferden skal rettes mot medmennesker.⁶⁴ Derfor utfordres vi også til å være andres tjenere. I troslivet hvor vi forvandles, styrkes og utrustes til tjeneste, lever vi i helliggjørelsens prosess.

⁵⁹ Jennings 1990: 81.

⁶⁰ Marquardt 2000: 77-80.

⁶¹ Jennings 1990: 83-84.

⁶² Fotland 2008: 74.

⁶³ Jennings 1990: 143.

⁶⁴ Meistad 1992: 214.

Helliggjørelsen skaper nytt liv i mennesket. Mennesket blir likedannet med Kristus, ved å leve ”i Kristus.”⁶⁵ Paulus sier også i brevet til Hebreerne: ”Legg vinn på å leve i fred med alle og strev etter helliggjørelse, for uten helliggjørelse skal ingen se Herren.” (Hebr 12, 14) Det betyr at helliggjørelse er en betingelse for det nye livet. Det er gjennom helliggjørelsen at vi utvikler vårt liv sammen med Gud, søker å leve etter Guds vilje, og at vi kan få visshet om at vi er Guds barn. Et sant liv i Kristi etterfølgelse og hellighet vil derfor påvirke vårt forhold til andre mennesker slik at vi lever ut vår kjærlighet for medmennesket ved å gjøre gode gjerninger.

Jesus sa etter at han vasket disiplenes føtter: ”Jeg har gitt dere et forbilde: Slik jeg har gjort mot dere, skal også dere gjøre.” (Joh 13, 15) Et annet eksempel på at Jesus utfordrer til tjeneste er misjonsbefalingen: ”Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler, idet dere døper dem til Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere.” (Matt 28, 19-20)

Holder vi fast på at Gud ikke ser på gjerningene for å gi oss del i frelsen, er det likevel erfaringen at fra et sunt trosliv, så følger det gode gjerninger. Gjerningene fører oss ikke til Gud, bare troens vei leder oss til Ham. De gode gjerninger kalles også kjærlighetens gjerninger, jf Hebr 10, 24.⁶⁶ Teologene Walter Klaiber og Manfred Marquardt sier at alt diakonalt eller sosialt arbeid har sin kilde i Jesu kjærlighet. Ved hans eksempel, at han selv ble diakon for andre, brakte han himmelriket nær. Det betyr at diakonal tjeneste bringer noe av himmelen nær. Guds storhet kommer til uttrykk både gjennom det kristne vitnesbyrd, men også gjennom gode gjerninger med grunnlag i kjærligheten for medmennesket og for skaperverket.⁶⁷

Gjerningene som har utgangspunkt i Guds kjærlighet til menneskene, bringes videre som en del av helliggjørelsens prosess. Gjennom gode gjerninger mot medmennesket, blir gjerningene en kanal for, eller et tegn på Guds nåde. Gjerningene blir da et nådemiddel.⁶⁸ Teologen Rebekah Miles støtter denne konklusjonen. ”Vi er tilgitt og rettfærdiggjort ved tro

⁶⁵ Meistad 1992: 181.

⁶⁶ Hagen 1953: 195.

⁶⁷ Klaiber og Marquardt 2001: 377.

⁶⁸ Jennings 1990: 154.

ved Guds ubegrensede kjærlighet. Men for Jesu etterfølgere, er gode gjerninger et nådemiddel for et hellig liv og også for evig frelse,” sier Miles.⁶⁹

2.4 Fornyelse av salmesangen

Metodistene var banebrytende når det gjaldt fornyelse av salmesangen. De innførte nye tekster og sangbare melodier. Dette var noe helt nytt som skapte oppmerksomhet. Johann Burckhardt, en prest i den tyske Mariakirken i Savoy i London skrev i 1795:

En stor fordel har metodistene også i sin sang. Wesley var en sann venn av musikk og innførte både nye sanger og nye melodier. I den anglikanske kirke synger man bare Davidssalmene og bare noen vers om gangen.⁷⁰

Burckhardt skriver videre at Wesley og Whitefield laget sine egne salmebøker der de tok inn noen av sine egne salmer i tillegg til andre gode salmer. Den offentlige sang hos metodistene var stimulerende, for mennene og kvinnene sang ofte vekselsang. I friluft er slik vekselsang en særlig fryd for øre og hjerte, sa han. Metodistene satte også av tid der de som hadde gode stemmer, kunne komme sammen for å øve seg i sang og noter. I mange kapell er det en sangleder som leder menighetssangen, særlig der de ikke har orgel.⁷¹

Denne evnen til fornyelse av sangen hadde også et kvalitetsmessig aspekt. Man skulle synges riktig slik at sangen ble til glede, oppbyggelse og lovprisning. Derfor lagde John Wesley et relativt omfattende notekurs til hjelp for dem som skulle lære sanger og lese notene som fulgte sangene.⁷² Han lagde også retningslinjer for sang som ble tatt inn som en innledning i noen av metodistenes salmebøker.

Wesleys retningslinjer for sang fra *John Wesley's Selected Hymns*, 1761

1. Lær disse melodiene før du lærer noen andre. Etterpå kan du lære så mange du ønsker.
2. Syng salmene helt etter notene uten å gjøre noen forandringer. Har du lært å syng dem annerledes, så lær dem på nytt.

⁶⁹ Miles 2002: 101.

⁷⁰ Burckhardt 1795: 86 (egen oversettelse).

⁷¹ Burckhardt 1795: 86-87.

⁷² A Collection 1983: 739-764.

3. Alle må synge. Delta i menighetssangen så ofte du kan. La det ikke hindre deg om du er sliten. Ta utfordringen og du vil se at det blir til velsignelse.
4. Syng friskt og frimodig, ikke som om du er syk eller halvt i søvne.. Hev stemmen klart og sterkt. Vær ikke redd for din egen stemme. Syng disse sangene like frimodig som når du sang Satans sanger.
5. Syng med kultur. Ikke skrik eller kom med unoter slik at du ødelegger harmonien. Forén din stemme med resten av forsamlingen i en klar enstonende fremføring.
6. Hold rytmen i sangen. Ikke syng raskere eller langsommere enn de andre, men følg den som leder sangen. La ikke slepende sang få overtaket, men behold tempo fra start til slutt.
7. Fremfor alt, syng med ånd. Fest ditt øye på Gud for hvert ord du synger. Prøv å behage Ham mer enn deg selv eller andre i forsamlingen. Vær hele tiden oppmerksom på hva du synger, ikke la ditt sinn bli henført av tonene, men hele tiden vær vendt mot Gud. Da blir din sang til behag og du vil få din lønn på den ytterste dag.⁷³

Dette taler helt klart om en vekkelsesbevegelse med ledere som hadde klare tanker om hvordan sangene kunne virke i forsamlingen. Når disse skulle bidra til å spre evangeliet og teologien, måtte dette gjøres på best mulig måte slik at mennesker ble tiltrukket og ikke skremt bort av sangen.

Peder Borgen skrev i en artikkel at salmene fra møtene trengte ut til de mest bortgjemte grupper av kirkefremmede. Disse ble tatt godt imot og trakk til seg nye tilhengere. John Wesley hørte følgende karakteristikkk av sin bevegelse fra en kollega i den engelske kirke: ”For hver en som er ført på avveier gjennom prekenen, er ti blitt forhekset av sangen.”⁷⁴ Det var slik at mens luthersk og calvinistisk gudstjenestetradisjon var konsentrert rundt prekenen, vil det være riktig å si at den wesleyanske tradisjon hadde større vekt på å synge evangeliet, dog uten å underkjenne prekenens betydning.⁷⁵

⁷³ Hildebrandt and Beckerlegge 1983: 765 (egen oversettelse) Se den engelske originalteksten i appendix B.

⁷⁴ Borgen, udatert artikkel: 8.

⁷⁵ Meistad 1998: 38.

3. Salmene

I denne delen vil jeg gi et bilde av salmeboken *A Collection*, både hvorfor den ble gitt ut og hvordan den er bygget opp. Jeg vil deretter gå gjennom et utvalg av salmer i boken hvor jeg ser diakonale aspekter innenfor de tre valgte områdene. I noen grad vil jeg trekke inn salmer som ikke er representert i denne boken. Jeg vil også si noe om i hvilken grad salmene med diakonale aspekter er til stede i *A Collection* eller om disse er holdt utenfor den salmeboken.

3.1 *A Collection of Hymns for the Use of The People Called Methodists*

John Wesley mente lenge at det var unødvendig å gi ut denne salmeboken. Han og broren Charles hadde allerede gitt ut mange mindre samlinger i perioden 1740 - 1780. Imidlertid kom han til at tidligere samlinger var for små og derfor ikke hadde et tilstrekkelig variert innhold. Dessuten var det altfor dyrt for de fleste å kjøpe alle bøkene som inneholdt relevante salmer for bruk i menighetene. Han besluttet derfor å samle de mest aktuelle salmene i en hensiktsmessig bok som ikke var for liten og ikke var for stor. Han sa:

Det vi ønsker er en salmebok som ikke er for stor, at den kan være rimelig i innkjøp, lett å ta med seg og ikke være for liten, slik at den inneholder et tilstrekkelig variabelt utvalg for alle vanlige anledninger (...) Den er stor nok til å inneholde alle de viktige sannhetene i vår hellige tro både for sinnet og for det praktiske liv, ja, stor nok til å kunne illustrere dem alle og prøve dem mot skriften og fornuften. Alt dette er gjort systematisk. Salmene er ikke tilfeldig satt sammen, men nøye ordnet under aktuelle overskrifter etter de kristnes erfaring. Denne boken fremstår derfor som et lite bind med erfaringsbasert og praktisk teologi.⁷⁶

⁷⁶ Wesley 1830: 2-3 (egen oversettelse) Originalteksten: "What we want is a collection neither too large, that it may be cheap and portable, nor too small, that it may contain a sufficient variety for all ordinary occasions (...) It is large enough to contain all the important truths of our most holy religion, whether speculative or practical; yea, to illustrate them all, and to prove them both by Scripture and reason. And this is done in a regular order. The hymns are not carelessly jumbled together, but carefully ranged under proper heads, according to the experience of real Christians. So that this book is in effect a little body of experimental and practical divinity." (Alle videre henvisninger til *A Collection* gjøres til Hildebrandt og Beckerlegges kommentarutgave fra 1983).

Han sier videre at boken ikke har tomme fraser eller ord uten mening. Her er alminnelig sunn fornuft formet i vers og prosa. Han anbefaler boken for alle som søker et bedre andaktsliv, styrket trosliv, håp og større kjærlighet til Gud og sine medmennesker.⁷⁷

Boken er inndelt i 5 deler slik:⁷⁸

Del I

Innledende salmer

I Oppmuntring og bønn om å søke tilbake til Gud

II Beskrivende, 1 Troens gleder

2 Guds godhet

3 Døden

4 Dommen

5 Himmelen

6 Helvete

III Bønn om velsignelse

Del II

I Beskrivelse av ytre tro

II Indre tro

Del III

I Bønn om anger og omvendelse

II For dem som sørger over egen synd

III For dem som søker gjenfødelse

IV For dem som svikter

V Gjenfødte

Del IV

I For troende som Lovpriser

II Kjemper

III Ber

IV Våker

V Arbeider

VI Lider

VII Søker frelse

VIII Søker gjenfødelse

IX er Frelst

X Ber for verden

Del V

I For menigheten Gudstjenesten

II Takknemlighet

III Bønn

IV Avskjed

⁷⁷ A Collection 1983: 75.

⁷⁸ A Collection 1983: 77-78 (egen oversettelse) Se original tekst som appendix C.

De aller fleste av de 525 salmene i denne boken er fra Charles Wesleys hånd, men noen få er skrevet av John Wesley, noen av Isaac Watts, en av Samuel Wesley (Charles far) en av Samuel Wesley (Charles bror), en av George Herbert og to av Henry More. Det som er spesielt med inndelingen av salmene er at de ikke følger kirkeåret som mange andre salmebøker, men følger den kristnes utvikling og erfaring.⁷⁹ Det er viktig å være oppmerksom på at når denne boken ble utgitt, var fremdeles metodismen en vekkellesbevegelse innefor den anglikanske kirke. Det ble derfor forventet at tilhengerne deltok i det anglikanske gudstjenestelivet. Dessuten deltok de på møtene hos metodistene. Der var der salmeboken ble brukt. Boken var et bind med erfaringsbasert, praktisk teologi. Metodistene lærte og praktiserte sin teologi ved å synge den. De ble både formet og forandret av disse trostekstene på vers. Charles Wesley hadde stor evne og innsikt til å forme Bibelens budskap og fortellinger til vers. Metodistene er fremdeles kjent i store deler av verden som et syngende folk.⁸⁰

Etter denne presentasjonen av *A Collection* vil jeg presentere enkelte salmer hvor jeg finner aktuelle diakonale aspekter. Jeg vil ta utgangspunkt i områdene som nevnt tidligere, karitativ diakoni, internasjonal diakoni og profetisk diakoni. For salmer hentet fra *A Collection*, henviser jeg til salmenummer og eventuelt vers. Er salmen fra andre kilder, blir det angitt. Det er ikke nødvendigvis hele salmer, men gjerne utvalgte vers. Kommentarene til eksemplene jeg viser, skriver jeg dels foran eller etter det eller de aktuelle versene, alt etter hva som faller naturlig i sammenhengen.

3.2 Karitativ diakoni

Ved gjennomgangen under dette punktet vil jeg omtale deler av diakonien som spesielt er knyttet til temaene omsorg og nestekjærlighet. Punktet deles inn i underavsnitt hvor titlene på underavsnittene dels vil være tittel på en salme og dels et tema. Når jeg bruker salme som tittel på underavsnitt, er det nødvendigvis ikke bare denne salmen som omtales. Under disse titlene kan også andre salmer eller vers bli trukket inn for å utdype eller underbygge.

⁷⁹ Berger 1989: 71.

⁸⁰ Chilcote 2002: 149.

3.2.1 O for a thousand tongues to sing

Det er naturlig å innlede gjennomgangen av salmene med Charles Wesleys mest kjente salme: ”O for a thousand tongues to sing.” Hele grunnlaget og utgangspunktet for all diakoni ligger i denne salmen. Den slår fast at vi har en Gud som elsker oss. Vi er tilgitte syndere underveis på frelsens vei med et oppdrag, å bringe kjærlighetens og nådens budskap videre til alle mennesker. Vi skal elske fordi Han elsket oss. Nettopp dette å bringe Guds nåde til våre medmennesker er diakoni fremfor noe annet.

Salmen er brukt som nr 1 i mange av metodistenes salmebøker, så også i *A Collection* men i en forkortet versjonen idet kun ni vers er tatt med. Salmen var opprinnelig på atten vers og jeg gjengir samtlige vers. At salmen ble plassert som nr 1 sier noe om den betydningen Wesley ga denne salmen. Versnummer i *A Collection* er skrevet i parentes etter versnummer i originalversjonen.

Salmen ble opprinnelig skrevet til ettårsdagen for den åndelige opplevelsen Charles hadde den 21. mai 1738 og fikk overskriften ”For the Anniversary Day of One’s Conversion.” Selv om denne er knyttet til Charles egen omvendelse, uttrykker den også erfaringer andre deltakere i den metodistiske vekkelser kunne oppleve.⁸¹

1. Glory to God, and praise, and love
Be ever, ever given,
By saints below, and saints above,
The church in earth and heaven.
2. On this glad day the glorious Sun
Of Righteousness arose;
On my benighted soul He shone,
And fill’d it with repose.
3. Sudden expired the legal strife;
Twas then I ceased to grieve;
My second, real, living life
I than began to live.
4. Then with my heart I first believed,
Believed with faith Divine;
Power with the Holy Ghost received
To call the Saviour mine.

⁸¹ Berger 1995: 74.

5. I felt my Lord's atoning blood
Close to my soul applied;
Me, me He loved – the Son of God
For me, for me He died!

6. I found, and own'd His promise true,
Ascertain'd of my part;
My pardon pass'd in heaven I know,
When written on my heart.

De opprinnelig første seks versene var en lovprisning til Gud for den opplevelsen Charles hadde hvor han endelig fikk vissheten om at han var frelst ved troen alene. Se spesielt det femte verset, de to siste linjene hvor Charles presiserer det han erfarte og som ble helt avgjørende for ham: "Me, me He loved" og "For me, for me He died." I utformingen av *A Collection* valgte John å ta ut versene, mest sannsynlig fordi han mente disse var for personlige og knyttet konkret til Charles omvendelse.

7. (1) O for a thousand tongues to sing
My dear Redeemers praise!
The glories of my God and King,
The triumphs of his grace.

Dette verset fikk innlede *A Collection* og lovpriser vår gjelner, Gud og konge. Siste linje i vers syv stadfester seieren beskrevet i Rom 8, 37 "Men i alt dette vinner vi full seier ved ham som har elsket oss." Jesus døde på korset for alle mennesker til soning for våre synder og for å gi oss tilbud om et evig liv. En stadfestelse av Guds kjærlighet og nåde til alle mennesker som tar imot i tro. Vi skal lenger ut i salmen se at "alle mennesker" definitivt også inkluderer de svakeste og utsatte i samfunnet.

8. (2) My gracious Master, and my God,
Assist me to proclaim,
To spread through all the earth abroad
The honours of thy name.

Dette verset er det eneste som er formet som en bønn. Det er en bønn om hjelp fra Gud i arbeidet med å bringe ut evangeliets budskap og vil naturlig også gjelde den diakonale tjeneste

9. (3) Jesus, the name that charms our fears,
That bids our sorrows cease-
'Tis music in the sinner's ears,
'Tis life, and health, and peace.

10. (4) He breaks the power of cancelled sin,
He sets the prisoner free;
His blood can make the foulest clean-
His blood availed for me.

11. He speaks; and, listening to His voice,
New life the dead receive,
The mournful, broken hearts rejoice,
The humble poor believe.

I versene ni til elleve ser vi den omsorgsfulle Jesus som hjelper i vanskeligheter og frykt. Slik jeg leser det kan dette bestå både av psykiske og materielle lidelser eller mangler som frykt for å gjøre feil, mangel på suksess, mangel på kjærlighet eller det kan være frykt for verdenssituasjonen, fare for krig etc. Ved Jesu kjærlighet får vi hjelp og frimodighet i forhold til hva som skjer med oss. Jesus slukker sorgen og gir liv, helse og fred. Sorg kan være så overveldende at det virker umulig å komme videre. Jesu omsorg og kjærlighet hjelper også her. Hans kjærlighet for de svake bryter gjennom all frykt, bryter syndens makt og setter fangen fri. I kjærligheten finnes ingen frykt, sier Johannes, men kjærligheten driver frykten ut. (1. Joh 4, 17-18) Slik Charles Wesley fremstiller Jesus i disse versene og slik vi opplever Jesus i Bibelen, fremstår han som et ideelt forbilde for all diakonal tjeneste.

12. (5) Hear him, ye deaf; his praise, ye dumb,
Your loosened tongues employ;
Ye blind, behold your Saviour come,
And leap, ye lame, for joy!

Med eksemplifiseringen i vers tolv, døv, stum, blind og lam menes ikke nødvendigvis konkrete grupper med fysiske handikap som skal ha del i nåden. Det vil virke begrensende og kan være en misforståelse av Wesleys formål med oppramsingen. Han uttrykker også med dette at alle er åndelig døde, stumme, blinde og lamme.⁸²

13. (6) Look unto him, ye nations, own
Your God, ye fallen race;
Look, and be saved through faith alone,
Be justified by grace!

Vers tretten linje tre og fire stadfester profetien i Hab 2, 4b ”Men den rettferdige skal leve ved sin tro,” jf Rom 1, 17. Linje fire gjengir budskapet Paulus ga Efeserne i Ef 2, 8: ”For av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave.” Dette var sentralt i Charles egen erfaring 21. mai 1738 og gjelder like meget for de marginaliserte i samfunnet.

⁸² Kimbrough 1996: 24.

14. (7) See all your sins on Jesus laid:
The Lamb of God was slain,
His soul was once an offering made
For every soul of man
15. Harlots and publicans, and thieves
In holy triumph join;
Saved is the sinner that believes
From crimes as great as mine.
16. Murderers, and all ye hellish crew,
Ye sons of lust and pride,
Believe the Saviour died for you;
For me the Saviour died.

Originalversjonens vers femten og seksten valgte John bort når han ga ut *A Collection*. Disse versene var plassert mellom nåværende vers syv og åtte i *A Collection*. Hvorfor John tok ut disse er ukjent. Jeg antar at disse ble for vulgære eller for personlige på samme måte som de seks første versene i originalversjonen som han tok bort. Charles beveger seg her over i dagens ordbruk midt i den sosiale virkeligheten og omtaler horer, kriminelle, tyver, mordere og personer fylt av hovmod og begjær. Jesus døde også for disse, slår han definitivt fast.

Det gir uttrykk for at nåden gjelder alle mennesker som tar imot i tro, selv de svakeste gruppene i samfunnet. For Wesley var det dobbelte kjærlighetsbud grunnleggende for all etisk eller diakonal tenking: ”Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det første og største bud. Men et annet er like stort: Du skal elske din neste som deg selv.” (Matt 22, 37-39) Alle mennesker har en sjel som skal reddes, en sjel som Jesus døde for. Alle mennesker er verdifulle, selv de fattigste som ikke eier annet enn å være kjøpt ved Jesu blod.⁸³ Legg merke til formuleringen i versene femten og seksten, begge fjerde linje. Det er typisk for Charles Wesley å plassere seg selv sammen med de utstøtte og kalle seg den største blant synderne,⁸⁴ en formulering også Paulus brukte. Se 1. Tim 1, 15.

17. (8) Awake from guilty nature’s sleep,
And Christ shall give you light,
Cast all your sins into the deep,
And wash the Ethiop white.
18. (9) With me, your chief, ye then shall know,
Shall feel your sins forgiven;
Anticipate your heaven below,
And own that love is heaven.⁸⁵

⁸³ Marquard 1992: 32.

⁸⁴ Berger 1995: 79.

⁸⁵ Berger 1989: 75-77, jfr *A Collection* 1983: nr 1.

Først når man tar imot Jesu nåde i tro og velger et liv med Gud, vil man kunne oppnå å ha visshet om at syndene er tilgitt. Et slikt liv med Gud oppfordrer til etterfølgelse og tjeneste. Det betyr å tjene Gud og vår neste ved å bryte ut av vår selvopptatthet og rekke ut en hånd til vår neste.⁸⁶ Om dette oppfattes av den enkelt som diakoni, er underordnet. Tjenesten kan gjøres av alle. Himmelen på jorden oppleves i erfaringen av Guds kjærlighet. Denne erfaringen gir et bilde av den kommende herlighet: "Anticipate your heaven below". Mange av Charles salmer avsluttes med varianter av dette eskatologiske bildet.⁸⁷

3.2.2 Come, sinners, to the gospel feast

En annen av Charles mest kjente salmer som viser den wesleyanske forståelse av universell frelse er "Come, sinners, to the gospel feast." Salmen hadde tjuefire vers da den første gang ble gitt ut i *Hymns for those that seek, and those that have Redemption in the Blood of Jesus Christ* i 1747. Imidlertid kommer det vesentlige av salmens budskap og mening til uttrykk selv om bare ni vers er med i *A Collection*.⁸⁸ Denne salmen anses som svært viktig, noe plasseringen som nr 2 også viser. Salmen er basert på lignelsen i Luk 14, 16-24 om det store gjestebudet. Den som fører ordet i salmen er tjeneren som fikk følgende oppdrag: "Gå straks ut på byens gater og streder, og hent inn de fattige og vanføre og blinde og lamme." (Luk 14, 21) At invitasjonen gjelder "alle" fremgår tydelig mange ganger gjennom de ni versene. Invitasjonen i salmen viser det mest sentrale av metodismens identitet. Metodistene mener også at når de inviterer, så inviterer de til Jesu Kristi nattverdbord. Alle er velkomne, friske som uføre, lovbrytere som lovgivere, uansett konfesjon.⁸⁹

1. Come, sinners, to the gospel feast;
Let every soul be Jesu's guest;
Ye need not one be left behind,
For God hath bidden all mankind.

I dette versets linje tre er det en tilnærming som ofte blir oversett. Mange ganger har personer med fysiske eller psykiske handikapp vært forhindret fra å komme til nattverd. Denne teksten inviterer også disse. Alle, også psykisk og fysisk utviklingshemmede skal få del i evangeliet

⁸⁶ Kimbrough 1996: 23.

⁸⁷ Berger 1989: 80.

⁸⁸ Berger 1989: 112.

⁸⁹ Stamm 2006: x.

og i nattverdsmåltidet. Det betyr at menigheten også er forpliktet på å legge til rette for at personer med handikapp ikke skal bli ”left behind” av psykiske eller fysiske hindringer.⁹⁰

2. Sent by my Lord, on you I call;
The invitation is to all:
Come all the world; come, sinner, thou!
All things in Christ are ready now.

Wesley gjentar den universelle invitasjonen “you all,” “all the world.” Det skal ikke være tvil om at invitasjonen gjelder alle mennesker fra alle lag av folket.

3. Come, all ye souls by sin oppressed,
Ye restless wanderers after rest;
Ye poor, and maimed, and halt, and blind,
In Christ a hearty welcome find.

Wesley reagerte på praksisen i den anglikanske kirke hvor de fattige ble bortvist fra nattverdbordet. I Bristol oppfordret han dem til å komme om og om igjen i håp om at nattverdsadministratoren ga etter. 27. juli 1740 ble han selv bortvist fra nattverden. Det er derfor ikke overraskende at han skrev en salme over nettopp denne teksten.⁹¹

4. Come, and partake the gospel feast,
Be saved from sin, in Jesus rest;
O taste the goodness of your God,
And eat his flesh, and drink his blood.
5. Ye vagrant souls, on you I call
O that my voice could reach you all!
Ye all are freely justified,
Ye all may live – for Christ hath died.

Med ”ye vagrant soul” er det sannsynlig at Charles mener både de som famler og ikke finner fram til en sikker tro og ikke minst de som er løsgjengere eller omstreifere på grunn av fattigdom, alkoholmisbruk eller kriminalitet og derfor ikke har noe bosted.

6. My message as from God receive:
Ye all may come to Christ, and live.
O let his love your hearts constrain,
Nor suffer him to die in vain!

⁹⁰ Kimbrough 1996: 24

⁹¹ Kimbrough 1996: 82

Det var ingen selvfølge at alle var invitert til å komme. Det var mange i datidens England som holdt på Calvins lære om at Guds nåde ikke var for alle og at det var forutbestemt hvem som kunne bli frelst og hvem som ikke kunne. Denne læren ble kalt predestinasjonslæren. Wesleybrødrene oppfattet denne tolkingen som en feiltolking av Romerne 8, 28-30.⁹²

7. His love is mighty to compel;
His conqu'ring love consent to feel,
Yield to his love's resistless power,
And fight against your God no more.
8. See him set forth before your eyes,
That precious, bleeding sacrifice!
His offered benefits embrace,
And freely now be saved by grace!
9. This is the time: no more delay!
This is the acceptable day;
Come in, this moment, at his call,
And live for him who died for all!⁹³

Fjerde og niende vers påpeker sterkt at syndere må skynde seg til nattverdbordet så snart de er klar over sitt åndelige behov. Det spørres ikke om de er blitt kirkevante eller om de er døpt. Nattverdbordet er åpen for alle.⁹⁴ Nattverdbordet fremstår på den måten som et inkluderende nådemiddel.

En diakonal utfordring er å få disse gruppene av mennesker til å søke til Gud for å få tilgivelse og nåde. I salmen "Jesus, thou all-redeeming Lord," skriver Charles i vers 2, om å samle sammen de utstøtte og la dem bli fri fra Satans makt og få kjenne at de er tilgitte syndere og delaktige i Guds nåde.

1. Jesus, thou all-redeeming Lord,
Thy blessing we implore;
Open the door to preach thy word,
Thy great, effectual door.
2. Gather the outcasts in, and save
From sin and Satan's power,
And let them now acceptance have,
And know their gracious hour.

⁹² Yrigoyen 2005: 10.

⁹³ A Collection 1983: Nr 2.

⁹⁴ Stamm 2006: xiii.

3. Lover of souls, thou know'st to prize
What thou hast bought so dear;
Come then, and in thy people's eyes
With all thy wounds appear!⁹⁵

Her ligger et diakonalt, medmenneskelig ansvar på enhver troende å bringe nåden videre.

3.2.3 A charge to keep

Det diakonale ansvaret, å bringe nåden videre, formet Charles i salmen "A charge to keep."

Teologen Tore Meistad sier om denne salmen:

Ifølge ham er vårt hellige kall å tjene Gud. Det gjør vi ved å redde vår nestes sjel for himmelen og ikke vår egen. Hans poeng er at målet for den troendes frelse ikke er den troende selv, men den troendes neste. Ved å formidle sin frelseserfaring til sin neste blir den troende et redskap i Guds frelse av verden.⁹⁶

1. A charge to keep I have,
A God to glorify,
A never-dying soul to save,
And fit it for the sky;
To serve the present age,
My calling to fulfil;
O may it all my powers engage
To do my Master's will!

Verset innledes med en erkjennelse av at Gud har et kall, et oppdrag som skal utføres. Kallet er personlig, ikke til kirken eller til de kristne, men til meg. Oppdraget er todelt. For det første skal jeg ære Gud gjennom min tjeneste. For det andre skal jeg redde en annens sjel og gjøre ham beredt for himmelen. Dette henger sammen med John Wesleys ord om at målet med vårt liv under den helliggjørende nåde ikke først og fremst er å redde seg selv for himmelen, men å redde vår neste.⁹⁷ Det er det overordnede, diakonale oppdrag, en sjel skal reddes for himmelen. Videre sier salmen noe om å være aktuell og følge med tiden. Man skal ikke leve i fortiden, men se hva kallet innebærer for hver ny dag. Det vil blant annet være å se hvilke behov det er i befolkningen blant de fattige og utsatte gruppene i samfunnet. Dette er karitativ

⁹⁵ A Collection 1983: nr 34.

⁹⁶ Meistad 2000: 49.

⁹⁷ Kimbrough 1996: 31.

diakoni og krever fullt engasjement og oppmerksomhet og et helhjertet og inderlig ønske om å strekke til for å gjøre Guds vilje.

2. Arm me with jealous care,
As in thy sight to live;
And Oh! thy servant, Lord, prepare
A strict account to give.
Help me to watch and pray,
And on thyself rely,
Assured, if I my trust betray,
I shall for ever die.⁹⁸

Annet vers er formet som en bønn som inneholder en erkjennelse av at dette kan man ikke klare i egen kraft. Men med Guds styrke og kraft kan jeg klare oppgaven. Det gjelder å våke og be, være tro mot kallet og være tro mot Gud. Det er å leve i den helliggjørende nåde og det er å erkjenne det diakonale oppdraget

3.2.4 Helligjørelsen som kilde til gode gjerninger

Det er, som tidligere nevnt, en forbindelse mellom helligjørelsen og tjenesten for andre. Ved å studere John Wesleys skrifter vil man se hvor konsistent han forbinder gode gjerninger med et helliggjort liv. Allerede i 1742 i *The Character of a Methodist* i pkt 16 sa Wesley:

Til sist, så langt tiden rekker, gjør han godt mot alle mennesker, mot naboer og fremmede og fiender på alle tenkelige måter; ikke bare til kroppen ved å mette de som sulter, kle de som er nakne, eller besøke dem som er syke eller i fengsel, men ennå mer forsøker han å gjøre godt mot sjelen så langt Gud gir evne.⁹⁹

En ytterligere bekreftelse på denne kombinasjonen er alt det metodistene organiserte av diakonale tiltak for å hjelpe de vanskeligstilte. De etablerte for eksempel klinikker og pensjonatskoler, og de lagde programmer for utlån av penger.¹⁰⁰ Wesley begrunnet denne sammenkoblingen mellom helligjørelse og tjeneste for andre med idealet fra apostelkirken og Jesu forbilde. Jesus fornektet seg selv til fordel for de trengende. Da er det også naturlig at

⁹⁸ A Collection nr 309.

⁹⁹ Maddox 2002:65 (egen oversettelse).

¹⁰⁰ Maddox 2002:66.

helliggjorte kristne følger hans eksempel.¹⁰¹ Charles Wesley uttrykker i en salme fra *A Collection* at kjærlige handlinger er en bekræftelse på helliggjørelsens virkning i våre hjerter:

1. Jesus, the gift divine I know,
The gift divine I ask of thee;
That living water now bestow,
Thy spirit and thyself on me.
Thou, Lord, of life the fountain art:
Now let me find thee in my hearth!

Første vers beskriver det helliggjørende, levende vann som Jesus tilbød kvinnen ved brønnen i Joh 4, 10-15. Gud er livets kilde.

2. Thee let me drink, and thirst no more
For drops of finite happiness;
Spring up, O well, in heavenly power,
In streams of pure, perennial peace,
In peace, that none can take away,
In joy, which shall forever stay.
3. Father, on me let thy grace bestow,
Unblameable before thy sight,
Whence all the streams of mercy flow;
Mercy, thy own supreme delight,
To me, for Jesu's sake impart,
And plant thy nature in my heart.

De tre første versene uttrykker bønn og lengsel etter å få den nåde og fred som Gud kan gi. La strømmen av godhet fylle mitt hjerte. En vakker beskrivelse av et menneske som søker etter å bli Jesus lik. Men salmen stopper ikke der.

4. Thy mind throughout my life be shown,
While listening to the wretch's cry
The widow's and the orphan's groan,
On mercy's wings I swiftly fly
The poor and helpless to relieve,
My life, my all for them to give.

Fjerde vers beskriver ønsket om å gjøre Jesu gode gjerning gjennom konkret handling, ved å lytte til de ulykkeliges rop, hjelpe enker og foreldreløse. Teksten bringer oss til kjernen av karitativ diakoni. Den er ledet av Ånden i tro og med ekte og ren kjærighet.

5. Thus may I show thy Spirit within,
Which purges me from every stain;
Unspotted from the world and sin

¹⁰¹ Maddox 2002:67.

My faith's integrity maintain,
The truth of my religion prove
By perfect purity and love.¹⁰²

3.2.5 Gode gjerninger som nådemiddel

John Wesley definerte nådemiddel som et middel Gud bruker for å formidle forutgående, rettferdiggjørende og helliggjørende nåde. Nådemidler er kanaler for Guds kraft til menneskene. De er innstiftet av Gud for at menneskene skal bruke dem til å søke nåde og kraft.¹⁰³ I utgangspunktet var det tre elementer, Bibelen, bønner og nattverden. Senere kom fasten og den kristne samtalen. Wesley hadde imidlertid også en klar tanke for at nestekjærligheten og gode gjerninger representerte nådemidler. I sin tale "On Zeal" i 1781, utvider han derfor definisjonen av nådemiddel til å inkludere disse.¹⁰⁴

Hos en sann troende kristen kommer kjærligheten i første rekke fra det innerste av hjertets dyp, nemlig kjærligheten til Gud og til medmennesket. Denne fyller hjertet helt igjennom. Nest etter kjærligheten kommer gode egenskaper som tålmodighet, godhet, ydmykhet, trofasthet, edruelighet. La alt som fyller sinnet være av det samme sinnelag som var i Jesus Kristus. Deretter kommer alle gode gjerninger, enten til sjel eller til legeme. Ved disse øves vi i stadig mer inderlig og oppriktig kjærlighet slik at gjerningene virkelig får virke som nådemidler, selv om dette vanligvis ikke er hensikten.¹⁰⁵

Han har da samme forståelse som Matteus: "Det er barmhjertighet jeg vil ha, ikke offer." (Matt 9, 13, jf også Hos 6, 6) Wesley beskriver denne teksten i salmen "To whom should thy disciples go." Poenget er ikke at offeret avvises, men at det viktigste er barmhjertighet. Barmhjertighet blir derfor hovedordet i disse tekstene.¹⁰⁶

1. To whom should thy disciples go,
Of whom should they be taught, but Thee?
Thy Spirit doth thy meaning show:
O might He show it now to me,
And give my heart to understand
The new, the old, supreme command.

¹⁰² A Collection 1983: nr 354.

¹⁰³ Meistad 1992:197.

¹⁰⁴ Maddox 2002:86.

¹⁰⁵ Wesley, John: *Sermon 92*. Wesley Center Online: http://wesley.nnu.edu/john_wesley/sermons/092.htm (egen oversettelse) (lest 13.03.2009).

¹⁰⁶ Kvalbein 1998: 239.

2. Blessings Thou dost to sinners give,
Not sacrifice from us require,
Thou wil'st that we should still receive,
Should after all thy mind aspire.
And moulded in thine image prove
Thy first, great attribute is Love.¹⁰⁷

Når den diakonale tjenesten formidler nåde og velsignelse til de trengende, ikke som et offer, men som en videreformidling av mottatt kjærlighet og nåde, da blir kjærligheten som bringes videre et nådemiddel. Dette er mulig ved å leve i og erfare kjærligheten fra Gud og bruke Jesus som forbilde og læremester.

3.2.6 De fattige

Ca halvparten av Englands befolkning på 1700-tallet var fattige slik som myndighetenes definisjon var den gangen. Metodistene var hovedsakelig rekruttert fra den fattige delen av befolkningen. Derfor representerte de fattige faktisk en ennå større prosentandel av metodistene. De som ble karakterisert som fattige var arbeidere som ikke hadde tilstrekkelig inntekt til å kunne forsørge seg selv og familien. Det var tre hovedårsaker for fattigdom, arbeidsløshet, økonomiske nedgangstider og dårlig helse.¹⁰⁸

I introduksjonen til *Sermons by the Late Rev. Charles Wesley*, ble det hevdet at John skjøt sine sosiale plikter med kjærlighet og omsorg mens Charles foretrakk å slappe av hjemme sammen med familien. Dette ble grunnlaget for en generaliserende myte om at John var den sosialt engasjerte og Charles var salmedikteren og familiemannen. Ved å studere dagbøkene, brevene og talene fra Charles hånd, og ikke minst salmene, nyanseres dette bildet betraktelig.¹⁰⁹ I sine studier ved Westminster School var Charles under meget sterk påvirkning av sin eldre bror Samuel som var lærer ved skolen. Charles var klar over at omsorgen for de syke og de fattige i Westminster hadde første prioritet hos Samuel og han gjorde alt for at omsorgsarbeidet skulle lykkes. Det er også kjent at studentgruppen som Charles startet i Oxford, fulgte Samuels eksempel i omsorgen for andre. De besøkte syke, fattighusene, fengslene, startet gratis skole og underviste de fattige.¹¹⁰ Charles selv var meget engasjert i dette arbeidet og han besøkte selv regelmessig både syke, fattige og fangene i fengslene.

¹⁰⁷ Kimbrough og Beckerlegge 1990: 22 (Unpublished II).

¹⁰⁸ Heitzenrater 2002: 211.

¹⁰⁹ Kimbrough 1995: 147.

¹¹⁰ Kimbrough 1995: 148.

I dagbøkene etter Charles Wesley støter man stadig på notater om møter med de fattige som understreker dette. Han omgås dem både som venn, lærer og prest. Følgende eksempel gir uttrykk for hvordan han tenkte og hvordan han forsto tjenesten for de fattige:

Torsdag 22. juni (1738) trøstet jeg Hetty (Charles søster) noe opprørt selvfølgelig, for hun var ikke på alle måter like varmt engasjert som andre troende, for eksempel de fattige. De hadde generelt en mye sterkere innlevelse i troen enn de rike og velutdannede. Jeg hadde klare erfaringer om dette i dag hos Mr. Searl hvor jeg i en samtale med en fattig, ikke troende kvinne, fikk gi henne troen. Jeg ba for henne en bønn om at Gud, som har utvalgt de fattige i verden til å være rike i troen, nå ville innvie henne i denne ubeskrivelige gaven.¹¹¹

Denne forståelsen om de fattiges evne til å forstå og ta til seg evangeliet, kommer sterkt fram i hans salme "For a Family in Want" som er formet som en bønn.¹¹² Det er ikke noen nedlatende bønn for en familie nederst på rangstigen, men for en familie som holder ut gjennom styrken fra det Levende Brød. Det å gi dem, og styrke dem i denne troen og fortrøstningen i Gud, er en grunnleggende, diakonal oppgave. De vet at de er omsluttet av Guds nåde og at Gud kjenner alle deres behov. De vet hva det vil si å ikke ha noe, men likevel stole på Gud.¹¹³ Å oppleve denne sterke troen hos de fattige i tjenesten som diakon, vil også slå tilbake på diakonen og styrke hans tro på Gud og tro på at denne tjenesten er viktig.

1. O God, who knowest the things we need,
Before thy children cry,
Give us this day our daily bread,
As manna from the sky.
2. By providential love bestowed
Thy blessing we receive,
And satisfied with scanty food
Miraculously live.
3. We live, but not by bread alone,
Without distracting care,
A life invisible, unknown,
A life of faith and prayer.

¹¹¹ Wesley, Charles: *Journal* 22.06.1738. Wesley Center Online: http://wesley.nnu.edu/charles_wesley/journal/1738b.htm (lest 27.01.2009) (egen oversettelse).

¹¹² Vers 1-5 hentet fra *Hymns for the use of Families on Various Occasions*.

¹¹³ Kimbrough 1995: 150.

4. We on thy only word depend,
Who nothing here possess
Relieved by the unfailing Friend
Of indigent distress.
5. The portion of the poor thou art,
Who thy commands obey,
And trust thou never wilt depart,
But keep us to that day.
6. The poor in every age and place
Thou dost, O God, approve
To mark with thy distinguished grace,
To enrich with faith and love.¹¹⁴

Et annet eksempel fra dagboken tar opp betydningen av å ha de fattige som venner:

Lørdag 10. august talte jeg ved Shepton-Mallet. Da ble en stor dør åpnet og mange motstandere kom til syne. En av djevelens fulle kompanjonger prøvde å forstyrre oss, men min stemme overdøvet dem. Mine tilhengere ønsket at jeg skulle møte deres lille gruppe på et svært uvanlig sted for å skuffe mobben. Jeg gikk mot byen, snudde tilbake og gikk over et jorde for å riste av meg flokken, løp så opp en bakke da jeg falt og forstuet eller brakk et bein. Jeg vet ikke hvilket, men jeg falt igjen når jeg prøvde å sette beina på bakken. Brødrene bar meg til en hytte som strakt ble fylt av fattige mennesker. Det spredte seg fort i byen at jeg hadde brukket et bein, noen sa nakken og at det var en straffehandling mot meg. Sjefen på stedet, Mr P. sendte meg en hyggelig hilsen og sin badestol for å bære meg til huset hans. Jeg takket ham, men avslo tilbudet på grunn av smerten. Jeg var heller ikke i stand til å møte noen bortsett fra mine beste venner, de fattige. Sammen med disse forsatte jeg å be, synge og lovprise i to timer. Deres kjærlighet omsluttet meg helt. Gladest var de fattige som fikk en anledning til å kunne gjøre noe for meg. Når jeg ikke orket mer, la de meg på en seng, den beste de hadde, men jeg fikk ikke sove på grunn av smerten.¹¹⁵

Omtalen av de fattige som "hans beste venner" berører mange av salmene Charles skrev. Det er et perspektiv som utfordrer hans oppdrag som prest og kristen. Det er ikke nok bare å gjøre noe for de svakeste i samfunnet. De må også bli ens beste venner på samme måte som de fattige var Jesu venner. Charles skriver:

¹¹⁴ Kimbrough 1995: 150 .

¹¹⁵ Wesley, Charles: *Journal* 10.08.1745. Wesley Center Online: http://wesley.nnu.edu/charles_wesley/journal/1745b.htm (lest 27.01.2009) (egen oversettelse).

Help me to make the poor my friends,
By that which paves the way to hell,
That when our loving labour ends,
And dying from this earth we fail,
Our friends may greet us in the skies
Born to a life that never dies.¹¹⁶

Charles reflekterer her over teksten i Lukas 16, 9 ”Jeg sier dere: Bruk pengene, som det hefter så mye urett ved, til å vinne dere venner som kan ta imot dere i de evige boliger når pengene tar slutt.” De fattige er utvalgt av Gud og omsluttet av hans nåde og kjærlighet:

The poor I to the rich prefer,
If with thine eyes I see;
To bear thy Spirit's character
The poor are chosed by Thee:
The poor in every age and place
Thou dost, O God, approve
To mark with thy distinguish'd grace,
T'inrich with faith and love.¹¹⁷

Den sosialt engasjerte salmedikteren har gitt et annet eksempel fra en hendelse som gir et helt annet bilde av hvordan Charles hjelper de fattige. Her opptrer han som en forsvarsadvokat på vegne av de fattige. 5. juli 1751 beskriver han en hendelse i Worcester hvor en bråkmaker møtte fram til et møte. Han hadde tydeligvis ikke noe der å gjøre. Etter ønske fra de fattige, kom han klokken syv. Da begynte denne personen å bråke og skape kaos ved å kaste avfall på de andre fremmøtte. Charles gikk øyeblikkelig til borgermesteren og påklaget forholdet.¹¹⁸

Jeg brukte en time i samtale med ham og la fram de fattiges vanskelige situasjon. Han sa han aldri tidligere hadde hørt noe om at de følte seg så dårlig behandlet, som kastet stein på, slått til blods, skadet hus og vinduer, gjerder, brutt opp låser. Ingen hadde klaget til ham for å få rettferdighet eller bedt om at han skulle sørge for at de fikk det. Derimot var han godt informert om den store skade metodistene hadde gjort rundt i landet og den store rikdom Mr. Whitefield og deres øvrige lærere hadde skaffet seg. Dessuten var deres forsamlinger helt unødvendige da den engelske kirke dekket behovene. Han var derfor imot både metodister og dissenterne. Jeg besvarte med enkelhet hans synspunkter. Han behandlet meg på en høflig og liketil måte og lovte at ved eventuelle konflikter, skulle de fattige behandles med rettferdighet. Om han gjør det eller ikke, så har jeg tilfredstilt min egen samvittighet.¹¹⁹

¹¹⁶ Kimbrough 1990: 157 (Unpublished II).

¹¹⁷ Kimbrough 1990: 90 (Unpublished II).

¹¹⁸ Kimbrough 1995: 152

¹¹⁹ Wesley, Charles: *Journal* 05.07.1751

<http://wesley.nnu.edu/charles%5Fwesley/journal/1751b.htm> (lest 27.01.2009) (egen oversettelse).

3.2.7 Fangene i fengslene

Omsorgen for de fattige rettes mot mange ulike grupper. Grunnen til dette skyldes mange ulike årsaker til fattigdommen. For eksempel var fengslene på den tiden fylt av personer som ikke kunne betale sin gjeld. Mange var lurt inn i økonomiske problemer og var derfor offer for alvorlig urettferdighet. Disse fangene kunne identifisere seg med følgende vers fra *Hymns on the Trinity*:

Poor debtors by our Lord's request,
A full acquittance we receive;
And criminals, with pardon blest,
We at our Judge's instance live.¹²⁰

En viktig og samtidig givende diakonal tjeneste var den tjenesten metodistene gjorde ved å besøke fengslene for de dødsdømte fangene. Å vinne deres sjeler ble høyt prioritert før fangene skulle forlate denne verden. Budskapet om Guds tilgivelse og nåde fikk noen ganger gjennomslag. Dagbøkene forteller om sterke hendelser:

12. juli 1738 skriver Charles Wesley at han talte til de dødsdømte fangene i Newsgate. Han besøkte en av dem i cellen, en neger som hadde stjålet fra sin herre, og som var syk av feber. Han fortalte om en som kom fra himmelen for å frelse fortapte syndere og for å frelse ham spesielt. Han beskrev Guds sønns lidelse, sorg, kamp og død. Negeren lyttet med tydelig tegn til forbauselse og tårene rant mens han gråt. "Gjorde han det for meg?" "Led Gud alt dette for en stakkars som meg?" Wesley forlot ham i forventning om Gud frelse.¹²¹

Charles bad med dem flere ganger og forrettet nattverden med flere av de dødsdømte. Den stakkars "negeren"¹²² jublet, overbevist om at Gud elsket ham. Han trodde nå på Guds sønn og ga sitt liv til ham.

Om kvelden 19. juli ble han (Charles) låst inn i en av cellene sammen med Bray. De kjempet i bønn, alle de kriminelle var der, og alle var vennlige. Glede lyste i ansiktene deres og de sang "Behold the Saviour of mankind, Nail'd to the shameful tree! How vast the love that him inclined to bleed and die for thee" med flere. Charles betegnet disse timene som noe av det

¹²⁰ Wesley 1767: 15.

¹²¹ Wesley, Charles: *Journal* 12.07.1738. Wesley Center Online: http://wesley.nnu.edu/charles_wesley/journal/1738b.htm (lest 27.01.2009) (egen oversettelse).

¹²² Selv om "neger" er et ord som ikke skal brukes idag, så bruker jeg ordet i denne sammenhengen siden Wesley selv brukte dette ordet.

mest triumferende han hadde opplevd.¹²³

Kl 09.30 ble fangenes lenker fjernet og hendene ble bundet. Charles, Sparks, Washington og en person til ble kjørt i vogn til Tyburn hvor henrettelsen skulle skje. Kl 11.00 kom også barna som skulle dø. De gikk opp i kjerren og ba for dem. Fangene var muntre og fylt av rolig fred og overbevist om at Kristus døde for dem og ville ta imot dem i paradiset. ”Negeren” smilte til Charles med det roligste, tilfredse smilet han hadde sett. Ingen viste redsel for døden verken ved skriking eller tårer. De sang noen sanger og ba om at Gud måtte ta imot dem i paradiset.¹²⁴ Charles skrev videre:

Jeg kunne ikke gjøre annet enn å juble, kysset Newington og Hudson; tok farvel med hver enkelt. Mr Broughton ba dem ikke å bli overrasket når vognen ble trukket bort. De svarte rolig tilbake at det skulle de ikke og var opptatt av at nå måtte vi gå ned fra vognene. Vi forlot dem som skulle møte sin Herre, klare for Brudgommen. Når vognene ble trukket bort kjempet ingen for livet, men ga fort opp ånden. De ble henrettet nøyaktig kl 12.00. Jeg sa noen passende ord til forsamlingen som så på og returnerte full av fred og ro for våre venners lykke. Denne timen under galgen var den mest velsignede i mitt liv.¹²⁵

Den tryggheten og roen som Charles og hans medarbeidere ga fangene ved sin tilstedeværelse er formet i en bønn i salmen på nr 450 i *A Collection*. Jeg gjengir noen vers:

1. O let the pris'ners' mournful cries
As incense in thy sight appear!
Their humble wailings pierce the skies,
If haply they may feel thee near.
3. Show them the blood that bought their peace,
The anchor of their steadfast hope;
And bid their guilty terrors cease,
And bring the ransomed pris'ners up.
6. Stand by them in the fiery hour,
Their feebleness of mind defend;
And in their weakness show thy power,
And make them patient to the end.¹²⁶

¹²³ Wesley, Charles: *Journal* 17.07.1738. Wesley Center Online: http://wesley.nnu.edu/charles_wesley/journal/1738b.htm (lest 27.01.2009) (egen oversettelse).

¹²⁴ Wesley, Charles: *Journal* 17.07.1738. Wesley Center Online: http://wesley.nnu.edu/charles_wesley/journal/1738b.htm (lest 27.01.2009).

¹²⁵ Wesley, Charles: *Journal* 17.07.1738. Wesley Center Online: http://wesley.nnu.edu/charles_wesley/journal/1738b.htm (lest 27.01.2009) (egen oversettelse).

¹²⁶ A Collection nr 450 vers 1, 3 og 6.

Flere salmer for dødsdømte forbrytere som ikke er tatt inn i noen av salmebøkene, er gjengitt i samlingene av upubliserte salmer. Jeg gjengir en av disse, salmen ”Jesus, the Crucified for all.” Denne salmen viser diakonal omsorg for fangene i fengselet, og spesielt for dem som er dødsdømt. Den fremholder fangene som spesielt elsket av Gud og at det er viktig å redde deres sjeler for himmelen. Å ha omsorg for ”disse mine minste” er en av de seks områdene som Matteus nevner i Jesu eskatologiske tale i Matt 25, 31-46. Ved å gjøre godt mot disse, gjør vi godt mot Gud. ”De rettferdige” i beretningen virker overrasket, ikke at de gjorde gjerningene, men at de i møte med fangene møtte Gud. Det viser et eksempel på gjerninger som er gjort i kjærlighet til medmennesket uten tanke for egen vinning gjennom å gjøre seg fortjent til frelse.¹²⁷

1. Jesus, the Crucified for all,
Thy followers on thy Name we call,
Thy mercy we implore,
For These our guilty brethren plead,
So soon to sink among the dead,
And to be seen no more.
2. Made, and redeem'd by Love divine,
Their precious Souls are doubly Thine,
Originally good;
And shall their precious souls be lost?
More than a thousand worlds they cost,
They cost Thee all thy blood.
3. Wilt Thou thy Property forego,
And leave them to thy ancient Foe,
Who waits to seize his prize,
And torture them in his own hell,
Doom'd to the fire unquenchable,
The worm that never dies!
4. They have his faithful Servants been
And claim the wages of their sin,
Yet still belong to Thee;
Thou hast a ransom found & paid,
For all their sins atonement made
And bought them on that tree!
5. That tree Thou never canst forget
Where, loaded with the general debt,
Thou didst our sorrows bear,
That These, the Outcasts of mankind,
The gracious benefits might find
Of thy expiring prayer.

¹²⁷ Kvalbein 1998: 225

6. Then help them with their parting breath
To plead the meritorious death
That a dead world might live:
O let thy Spirit take their part
And cry in every broken heart,
My Lord and God, forgive!¹²⁸

Denne sterke forbønnen for de dødsdømte bekrefter den konkrete handlingen som er beskrevet i dagbøkene. Charles og hans tilhengere viser en utrolig nestekjærlighet overfor fangene. Deres diakonale holdning gjennom dette er overstrømmende. Omsorgen for forbryterne er gjennomgående. Deres sjeler anses minst like verdifulle som andres, se vers 2, linje 2 ”The precious Souls are double Thine.”

3.2.8 Andre omsorgstrengende

Behovet for diakonale tjenester var nærmest ubegrenset på Wesley's tid. Omfanget av de situasjoner hvor det var omsorgsbehov var også stort. Dette vitner også salmene om, både de publiserte og ikke minst de upubliserte. Jeg viser noen eksempler på grupper som trenger omsorg og som har fått dette beskrevet i salmer. Den første er på et vers, en bønn for et ufødt barn:

1. Fountain of life and happiness,
Jesus, sent the world to bless
With true felicity,
My infant yet unborn receive,
And let it for thy glory live
A sacrifice to Thee.¹²⁹

Den neste salmen er en bønn for et sykt barn.

1. God of love, incline thine ear,
Hear a cry of grief and fear,
Hear an anxious Parent's cry,
Help, before my Isaac die.
2. All my comfort in distress,
All my earthly happiness,
Spare him still, the precious Loan;
Is he not my only Son?

¹²⁸ Kimbrough og Beckerlegge 1992: 319-320 (Unpublished III).

¹²⁹ Kimbrough og Beckerlegge 1992: 273 (Unpublished III).

3. Whom I did from Thee obtain
Must I give him back again?
Can I with the blessing part?
Lord, Thou know'st a Mother's heart:
4. All its passionate excess,
All its yearning tenderness,
Nature's soft infirmity
Is it not a drop from Thee?
5. For thy own compassion's sake,
Give me then my Darling back,
Rais'd as from the dead, to praise,
Love, and serve Thee all his days.
6. Speak, and at the powerful word,
Lo, the witness for his Lord,
Monument of grace divine,
Isaac lives, for ever thine!¹³⁰

Et annet eksempel gjelder en salme for en blind tigger.

1. Jesus, Thou Son of David, hear,
And help a beggar to draw near;
A poor, blind beggar, I
Sit languishing by the way-side,
And cry for a celestial Guide,
And for salvation cry.
2. These sightless orbs on Thee I turn,
And wrapt in double darkness mourn
To see thee as Thou art:
Jesus, thy heavenly face reveal,
Shine, everlasting Light, and heal
The blindness of my heart.¹³¹

At behovene var mange, illustreres også ved at mange trengende var blant dem som søkte til metodistene og gikk på deres møter. De kunne også hjelpe hverandre og støtte hverandre i dagliglivets utfordringer. Dette er også en del av den diakonale tjeneste som var svært viktig. Noen vers som sterkt uttrykker, og på en måte oppsummerer det diakonale aspekt innenfor karitativt diakoni er hentet fra en salme i *Hymns and Sacred Poems*. Den oppfordrer til å bære hverandres byrder og være hverandres tjenere. Dette kan fremstå som et wesleyansk sosialt eller diakonalt manifest:

¹³⁰ Kimbrough og Beckerlegge 1992: 274-275 (Unpublished III).

¹³¹ Kimbrough og Beckerlegge 1992: 275 (Unpublished III).

3. Help us to help each other, Lord,
Each others´ s cross to bear,
Let all their friendly aid afford,
And feel each other´ s care.
4. Help us to build each other up,
Our little stock improve,
Increase our Faith, confirm our Hope,
And perfect us in Love.¹³²

3.3 Internasjonal diakoni

Jeg vil nå gå over til et annet diakonalt tema som også inneholder mye av karitativ tenking, nærmere bestemt hva Charles Wesley gjennom sine salmer sier om internasjonal diakoni. Som nevnt tidligere var begrepet ”internasjonal diakoni” fremmed for Wesley. Men det sentrale i begrepet, det å bringe evangeliet ut i hele verden, å være medmenneske og å yte hjelp og omsorg for mennesker i andre land, det ville han stilt seg bak. Også her vil undertitlene bestå dels av salmetitler og dels av temaer.

3.3.1 Det universelle utgangspunkt

Wesley hadde et universelt utgangspunkt når det gjaldt utbredelsen av evangeliet. Evangeliet gjaldt ikke bare noen land, men gjelder hele universet. Gud har skapt hele verden og alle mennesker i hele verden er omsluttet av Guds nåde. Gud er verdens skaper og oppholder og han grep inn for å frelse menneskene ved å sende sin sønn Jesus. Dette er det universelle utgangspunktet for all diakonal tjeneste. Teologen Tore Meistad brukte et annet begrep på det samme, Charles Wesleys misjonsteologi. Han formulerte det slik:

Charles Wesleys misjonsteologi tar utgangspunkt i et gudsbilde som fokuserer på Gud som den aktivt handlende, skapende Gud som griper inn for å frelse menneskene og også resten av sin skapning.¹³³

Det han kom for å frelse var ikke bare hele verdens mennesker, men hele universet. Som et svar på Kristi utsendelse, er kirken et redskap i utbredelsen av evangeliet. Gud kan gjennom

¹³² A Collection nr 489 vers 3 og 4.

¹³³ Meistad 2000: 35.

kirken forvandle verden ved sin grensesprengende nåde.¹³⁴ Det er derfor en naturlig og riktig konsekvens av troen at noen kristne blir kalt til å virkeliggjøre dette oppdraget ved å dra ut i verden for å gi mennesker del i den nåde de selv har fått. Vi har tidligere sett på hvordan livet i helliggjørelsen utfordrer til tjeneste. Både John og Charles Wesley tok konsekvensen av dette og dro til Amerika for å vinne indianerne for Gud.

A Collection har et avsnitt som heter ”For troende i forbønn for verden.”¹³⁵ Her finnes noen salmer med aspekter innenfor internasjonal diakoni. I tillegg er det en del materiale i andre kilder. Jeg bruker noen eksempler både fra *A Collection* og noen fra de andre kildene. Under drøftingen vil jeg si noe om hvorfor eksemplene fra andre kilder ikke ble tatt med i denne salmeboken.

Det overordnede diakonale eller misjonsteologiske oppdrag er å vinne sjeler for Gud. Første vers i salmen ”Ye servants of God” gir utgangspunktet for oppdraget og gir retningen for arbeidet:

1. Ye servants of God, your Master proclaim,
and publish abroad his wonderful name;
the name all-victorious of Jesus extol,
his kingdom is glorious and rules over all.¹³⁶

Her oppfordres alle kristne til ubeskjedent å bringe ut i hele verden evangeliet om den store Mester og Gud. De skal vitne om Jesu navn og om hans seier på korset. Hans kongemakt er evig og overgår alt. Frelsesoppdraget er universelt og har ingen grenser. På en like sterk måte formuleres oppdraget i noen vers fra den sterke frigjøringsalmen ”Blow ye the trumpet, blow!” Salmens tema er hentet fra 3. Mosebok om gleden over å være kommet til det land Herren har gitt. Ved feiringen av denne begivenheten skal de blåse i horn og holde hvert femtiende år hellig. (3. Mos 25, 9-10) Salmen ble kalt ”The Year of Jubilee,” Jubelåret.

1. Blow ye the trumpet, blow!
The gladly solemn sound
let all the nations know,
to earth’s remotest bound:
The year of jubilee is come!
Return, ye ransomed sinners, home.

¹³⁴ Meistad 1992: 281.

¹³⁵ *A Collection*: 606 (min oversettelse).

¹³⁶ Kimbrough 1996: 191.

Wesley fastslår i denne salmen at vi har all grunn til å feire ikke bare hvert femtiende år, men hvert år som et jubelår på grunn av at Jesus kom til jorden, og til å feire hver dag som en forsoningsdag. Dette budskapet må bringes ut i alle land, ja ropes ut i hele verden!

2. Jesus, our great high priest,
hath full atonement made;
ye weary spirits, rest;
ye mournful souls be glad,
The year of jubilee is come!
Return, ye ransomed sinners, home.

3. Extol the Lamb of God,
The all-atoning Lamb;
redemption in his blood
through the world proclaim:
The year of jubilee is come!
Return, ye ransomed sinners, home.¹³⁷

Det sentrale budskapet til hele verden er hvordan Jesus som Guds lam ved sin død og oppstandelse sonet menneskehetens synder, gav sin tilgivelse og derved tilbud om evig liv.

Wesleybrødrene utviklet aldri noen systematisk teori om misjon utover det faktum at John uttalte: ”Hele verden er mitt sogn.”¹³⁸ Likevel har budskapet nådd ut i verden slik det fremgår i boken *Church of South India* av Bengt Sundkler:

Drivkraften John Wesley hadde til å bringe evangeliet ut og Charles Wesleys salmer skapte et nytt åndelig klima i England (...) og den samme evangeliske vekking forandret også klimaet og vilkårene for kirkens virksomhet i andre deler av verden, som for eksempel i det sørlige India.¹³⁹

Misjonsteologien slik den fremgår av Charles Wesleys salmer, beskriver Gud ”som den aktivt handlende, skapende Gud som griper inn for å frelse menneskene og også resten av sin skapning.”¹⁴⁰ Det gudsbildet og frelsesbildet innebærer et ønske om å frelse ikke bare alle mennesker, men hele universet. Tore Meistad skriver at når de kristne brakte kristendommen ut i verden, så fulgte de i Guds fotspor. Ved den forutgående nåde hadde Gud allerede vært

¹³⁷ Kimbrough 1996: 51-52.

¹³⁸ Meistad 2001: 39.

¹³⁹ Meistad 2001: 39 (Egen oversettelse).

¹⁴⁰ Meistad 2000: 35.

ute og forberedt grunnen. De kristne kunne da bearbeide åndens gjerning og tolke budskapet for dem som ikke allerede hadde hørt om, tatt imot eller forstått den kristne troen.¹⁴¹

Jeg har tidligere omtalt *A Collections* salme nr 1 "O for a thousand tongues to sing." Men det er all grunn til å se på den igjen under aspektet "internasjonal diakoni." Allerede i første linje i første vers ligger en dimensjon som er universell. Sangen fremheves som virkemiddel i utbredelsen av evangeliet om vår Gud og konge.

1. O for a thousand tongues to sing
My dear Redeemers praise!
The glories of my God and King,
The triumphs of his grace.¹⁴²

Selv om formuleringen etter tradisjonen skal være hentet fra Peter Böhler som sa at dersom han hadde tusen tunger ville han prise Gud med dem alle,¹⁴³ så ser jeg også underet fra pinsedag hvor mange tungemål ble hørt og mange tilreisende hørte om Guds storverk på sitt eget språk. (Apg 2, 11) Dette er etter mitt syn en klar oppfordring til å bringe ut evangeliet til alle folkeslag og det på et språk som er forståelig for dem som skal ta imot.

2. My gracious Master, and my God,
Assist me to proclaim,
To spread through all the earth abroad
The honours of thy name.¹⁴⁴

Annet vers er inspirert av teksten fra Apostlenes gjerninger hvor Jesus sier: "Dere skal få kraft når den Hellige Ånd kommer over dere, og dere skal være mine vitner i Jerusalem og hele Judea, i Samaria og like til jordens ender." (Apg 1, 8) Dette er Guds løfte, spesielt til dem som går inn i den internasjonale diakoniens tjeneste.

6. Look unto him, ye nations, own
Your God, ye fallen race;
Look, and be saved through faith alone,
Be justified by grace!¹⁴⁵

Det universelle verdensperspektiv fremgår også i sjetten vers som viser til den vide jord, jf Jes 45, 22. Det er formet som en oppfordring til alle land om å vende seg til Gud, ta imot hans

¹⁴¹ Meistad 1992: 274.

¹⁴² A Collection nr 1 v 1.

¹⁴³ Lawson 2007: 128.

¹⁴⁴ A Collection nr 1 v 2.

¹⁴⁵ A Collection nr 1 v 6.

rettferdiggjørende nåde, tro og bli frelst. Å få brakt dette ut i hele verden, er den viktigste og grunnleggende oppgaven innenfor internasjonal diakoni.

3.3.2 Julesalmene

Et sted hvor Wesley sterkt uttrykker det universelle misjonsaspektet, er i julesalmene. Disse er dårlig representert i *A Collection*. Det er ikke noen overskrift eller kapittel som heter "Christmas" eller "The Birth of Christ." I det hele tatt er julen ikke omhandlet i denne salmeboken. Ikke engang den verdenskjente julesalmen "Hark! The herald angels sing" er tatt med. Denne vil jeg for øvrig omtale under pkt 3.4, "Profetisk diakoni." Derimot er det en egen samling som ble utgitt i 1745, *Hymns for the Nativity of Our Lord*, hvor julens budskap kommer til uttrykk. Allerede i den første salmen i samlingen, i annet vers, fremtrer det universelle.

1. Ye simple men of Heart sincere,
Shepherds who watch your Flocks by Night
Start not to see an Angel near,
Nor tremble at this glorious Light.
2. An Herald from the Heavenly King
I come, your every Fear to chase;
Good Tidings of Great Joy I bring,
Great Joy to all the Fallen Race!

Etter en poetisk beskrivelse i første vers av gjeterens opplevelse julenatt, presenterer engelen sitt budskap. I annet vers, fjerde linje sies klart at den store glede skal bringes ut til "all the Fallen Race." Det fremgår ganske klart at dette gledens budskap skal bringes ut til alle mennesker i alle land.

3. To you is born on this glad Day,
A Saviour by our Host ador'd,
Our GOD in Bethlehem survey,
Make Haste to worship Christ the Lord.
4. By this the Saviour of Mankind,
Th'incarnate GOD shall be display'd,
The Babe ye wrapp'd in Swaths shall find,
And humbly in a Manger laid.¹⁴⁶

¹⁴⁶ Wesley 1745: nr 1.

Til dere, det vil si, alle mennesker i alle land, er han født, sier engelen i tredje vers. Han er frelser og han er Gud. I fjerde vers får vi i tillegg presentert begge dimensjonene i beskrivelsen av Frelseren, Kristus som menneske og Kristus som den inkarnerte Gud.

I de fire første versene i samlingens tredje salme forsterkes uttrykket:

1. Angels speak, let Man give Ear,
Sent from high,
They are nigh,
And forbid our fear.
2. News they bring us of Salvation,
Sounds of Joy
To employ
Every Tongue and Nation.

I disse versene kommer tjeneraspektet fram, at Jesus skulle være en universell tjener for alle tungemål og nasjoner. Det henspiller på den lidelse og død han skulle lide for at menneskeheten kunne få tilgitt sine synder og bli frelst. Se også versene tre og fire.

3. Welcome Tidings! to retrieve us
From our Fall,
Born for All,
Christ is born to save us.
4. Born his Creatures to restore,
Abject Earth
Sees His Birth,
Whom the Heaven adore.¹⁴⁷

I samlingens sjette salme tar jeg med de to første versene:

1. Join all ye joyful Nations
Th'acclaiming Hosts of Heaven!
This happy Morn
A Child is born,
To us a Son is given;
The Messenger and Token
Of GOD's Eternal Favour,
GOD hath sent down
To us his Son,
An Universal Saviour!

¹⁴⁷ Wesley 1745: nr 3, v 1-4.

2. The wonderful Messiah
The Joy of every Nation
Jesus his Name,
With GOD the fame,
The Lord of all Creation;
The Counsellor of Sinners,
Almighty to deliver,
The Prince of Peace,
Whose Love's Increase
Shall reign in Man for ever.¹⁴⁸

Denne salmen representerer kanskje det sterkeste uttrykk for at gledens budskap, juleevangeliet er universelt. Både er begrepet universell frelser brukt i teksten og presiseringen at budskapet gjelder alle land. Det eskatologiske aspekt er også tatt med i denne salmen i første vers, syvende linje, nemlig at gledens budskap om Jesu gjerning gjelder evigheten. Annet vers, åttende linje nevner Jesus som fredens prins. Dette gjør at også internasjonal diakonis rolle i fredsarbeid er spesifikt nevnt.

3.3.3 O Come, thou radiant Morning Star

Så langt er kun "Ye servants of God," nr 479 i *A Collection* nevnt under internasjonal diakoni. Jeg vil ta med noen ytterligere eksempler fra *A Collection* som sier noe om aspektet "internasjonal diakoni." Også disse er fra avsnittet "For troende i forbønn for verden."

1. O Come, thou radiant Morning Star,
Again in human darkness shine!
Arise resplendent from afar!
Assert thy royalty divine:
Thy sway o'er all the earth maintain,
And now begin thy glorious reign.

Dette verset uttrykker en bønn om Jesu gjenkomst, at han skal etablere sitt kongerike på hele jorden. Han er morgenstjernen som skaper lys i mørket. Det eskatologiske perspektiv kommer klart til uttrykk.

2. Thy kingdom, Lord, we long to see:
Thy sceptre o'er the nations shake;
T'erec that final monarchy,
Edom for thy possession take;
Take for thou didst their ransom find
The purchased souls of all mankind.

¹⁴⁸ Wesley 1745: nr 6, v 1-2.

3. Now let thy chosen ones appear,
And valiantly the truth maintain;
Dispread thy gracious kingdom here;
Fly on the rebel sons of men;
Seize them with faith divinely bold,
And force the world into thy fold!¹⁴⁹

I tredje vers presiseres svært sterkt det budskapet som det er maktpåliggende å få ut i hele verden, at frelsen gjelder alle. Teksten fra det store gjestebudet skinner igjennom her. Man skal nøde dem til å komme, jf Luk 14, 23. Grip fatt i motstanderne, skap i dem en sterk gudstro og bruk din makt til å få alle mennesker i hele verden inn blant dine barn, er bønnen i slutten av salmen.

Under samme overskrift finnes et vers i salme 462 som uttrykker en bønn om å trene opp hardbarkede soldater som kan dra ut og misjonere, tale evangeliet om den død menneskene er frelst ved. De skal følge i frelserens, ”captain of salvations” fotspor, jf Hebr 2, 10. Den ”militære” språkbruken brukes noen ganger i salmene av Wesley uten at det er militær krig det dreier seg om. Det er derimot tale om å trene opp gode og trofaste etterfølgere av Kristus.

4. Train up thy hardy soldiers, Lord,
In all their Captain´s steps to tread!
Or send them to proclaim the word,
Thy gospel through the world to spread;
Freely as they receive to give,
And preach the death by which we live!¹⁵⁰

3.3.4 For muslimer og hedninger

Under overskriften ”For troende i forbønn for verden” finnes også noen salmer som Charles Wesley har skrevet til konkrete grupper. Her har vi en salme til muhammedanerne¹⁵¹ og en til hedningene, det vil si de som ikke er jøder. I *A Collection* fikk salme 431 tittelen ” For the Mahometans.” Foruten interesse for internasjonal diakoni, har den også stor kirkehistorisk interesse siden John Wesley i sin tale nr 63 om utbredelsen av evangeliet i verden har gitt en beskrivende fremstilling av den fortvilelse de kristne opplevde i Østen på grunn av islam.

¹⁴⁹ A Collection nr 433.

¹⁵⁰ A Collection nr 462 v 4.

¹⁵¹ Wesley brukte betegnelsen ”Mahometans,” muhammedanere i tittelen på salmen.

Wesleybrødrene viser en bemerkelsesverdig god kunnskap om forholdene i verden på den tiden.¹⁵² Charles Wesleys salme alene dokumenterer at også Charles hadde en bred kunnskap om situasjonen i den kristne verden.¹⁵³

1. Sun of unclouded righteousness,
With healing in thy wings arise
A sad, benighted world to bless,
Which now in sin and error lies,
Wrapped in Egyptian night profound,
With chains of hellish darkness bound.

Første vers innleder en bønn i poetiske vendinger til ”rettferdighetens utislørte sol” om helbredelse og velsignelse for en trist og formørket verden som lider under synd og villfarelse, som er tilslørt av egyptens mørke og lenket til helvetes avgrunn. Det anvendes ganske sterke formuleringer i beskrivelsen av den gruppen som bønner refererer til. Likevel omslutter den diakonale omsorgen også disse. Dette er også sjeler som skal reddes for himmelen.

2. The smoke of the infernal cave,
Which half the Christian world o’erspread,
Disperse, thou heavenly Light, and save
The souls by that impostor led,
That Arab-thief, as Satan bold,
Who quite destroyed thy Asian fold.

Den kraftfulle beskrivelsen fortsetter i andre vers. Der videreføres bønner til ”det himmelske lys” om å bryte opp det som dekker halve den kristne verden, røyken fra djevelens hule, og frelse sjelene fra å bli ført vill. ”Arab-thief” i femte linje er betegnelsen på Muhammed, antar Hildebrandt og Beckerlegge.¹⁵⁴ Han sammenlignes med Satan selv hvis virksomhet ødelegger det asiatiske folk.

3. O might the blood of sprinkling cry
For those who spurn the sprinkled blood!
Assert the glorious Deity,
Stretch out thy arm, thou triune God,
The Unitarian fiend expel,
And chase his doctrine back to hell!

¹⁵² Wesley, John: *Sermons*. nr 63. <http://new.gbmg-umc.org/umhistory/wesley/sermons/63/> (lest 13.03.2009).

¹⁵³ Manning 1932: 10 <http://www.ccel.org/ccel/manning/wesleyhymns.P1.html> (lest 27.03.2009).

¹⁵⁴ Hildebrandt og Beckerlegge 1983: 608.

”The Unitarian fiend”¹⁵⁵ er et begrep som favner videre enn muhammedanerne. Disse djevlelske kreftene må bekjempes og deres lære vises tilbake til helvete, sier Wesley .

4. Come, Father, Son, and Holy Ghost,
Thou Three in One, and One in Three,
Resume thy own for ages lost,
Finish the dire apostasy;
Thine universal claim maintain,
And Lord of the creation reign!¹⁵⁶

Salmen konkluderer med en bønn til den treenige Gud, for øvrig med et ordspill som går igjen i mange av Wesley's salmer ”Three in One, and One in Three.” Gud bes om å fullføre gjerningen, ta tilbake det som er sitt, det vil si hele det universelle verdensbildet, og regjere over sitt skaperverk.

Det finnes også en salme med tittel “For the Heathens” på nr 432 i *A Collection*. I sin tale nr 106 sa John Wesley:

Den neste kategori av tro er hedningenes tro som jeg sammenligner med muhammedanernes. Jeg kan ikke sette denne foran troen til deistene fordi; selv om de streber etter nesten de samme mål, så er de mer ynkelige enn skyldige for sin trangsynte tro. Dessuten at de ikke tror på hele sannheten skyldes ikke mangel på oppriktighet, men rett og slett at de mangler lyset.¹⁵⁷

Salmen uttrykker en lengsel etter at nådens budskap også skal nå hedningene. Hvis du Herre har forløst hver en sjel, hvorfor tar det så lang tid? Når vil det nå frem til alle? Er det slik at du bare er jødernes Gud eller er du også hedningenes Gud, spør Wesley i salmens vers 2.

1. Lord over all, if thou hast made,
Hast ransomed every soul of man,
Why is the grace so long delayed,
Why unfulfilled the saving plan?
The bliss for Adam's race designed,
When will it reach to all mankind?

¹⁵⁵ The Encyclopedia of Protestantism: 1924-1925. Betegnelse på en trosretning som blant annet forneker treenigheten, Jesu guddom og jomfrufødselen.

¹⁵⁶ A Collection nr 431.

¹⁵⁷ Wesley, John: *Sermons*. nr 106, <http://www.raptureme.com/resource/wesley/serm-106.html> (egen oversettelse) (lest 27.03.2009).

2. Art thou the God of Jews alone,
And not the God of Gentiles too?
To Gentiles make thy goodness known,
Thy judgements to the nations show;
Awake them by the gospel call-
Light of the world, illumine all!

Wesley uttrykker her en sterk trang til at Guds godhet også må gjøres kjent for hedningene. Han ber ”verdens lys” om rettferdighet for alle nasjoner. Også disse må omslutes av den internasjonale diakonis fremste oppdrag å gi også hedningene den rette tro.

3. The servile progeny of Ham
Seize as the purchase of thy blood;
Let all the heathens know thy name;
From idols to the living God
The dark Americans convert,
And shine in every pagan heart!

Det er overraskende at salmen i femte linje i tredje vers blir så spesifikk at den nevner bønn om omvendelse for de mørke amerikanerne. Dette henspiller på slavene i Amerika som Wesleybrødrene med selvsyn opplevde på sin reise til Georgia. Dette minnet må ha lagt Charles spesielt på hjertet når han skrev denne salmen.

4. As lightning lanced from East to West
The coming of thy kingdom be;
To thee, by angel hosts confessed,
Bow every soul and every knee;
Thy glory let all flesh behold,
And then fill up thy heavenly fold.¹⁵⁸

Det universelle bildet avslutter også denne salmen idet den viser til lyset som ble gitt til hele verden, fra øst til vest til alle mennesker på jorden. Alle tilhører den levende Gud.

3.4 Profetisk diakoni

Jeg vil nå vise hva salmene av Charles Wesley formidler om det engasjementet metodistene hadde som forkjempere for rettferdighet og gode livsvilkår for menneskene og spesielt for de utsatte grupper i samfunnet. Kirkehistorikeren Charles Yrigoyen beskriver det attende århundre som en kritisk periode for England. Samfunnet var i forandring og folketallet økte. I de hundre årene fra 1700- til 1800-tallet økte folketallet fra 5 millioner til 8,6 millioner

¹⁵⁸ A Collection nr 432.

innbyggere. Landet som livnærte seg på jordbruk og fedrift, endret seg midt i perioden ved at industrialiseringen utviklet seg sterkt. Forskjellen mellom fattige og rike økte. Kriminaliteten vokste, sykdom og død dominerte dagliglivet og politikere og rettsvesen hadde liten kontroll over utviklingen. Frivillige reformbevegelser mobiliserte for å ta seg av prostitusjon, spilleavhengighet, alkoholmisbruket og andre problemområder.¹⁵⁹ Det var mange viktige områder hvor metodistene kunne engasjere seg. De gikk inn i kampen som representanter for det gode og stilte seg kritiske til myndighetenes håndtering av mange spørsmål i tiden. På den måten uttrykte de krav om rettferdighet i et korrumpert samfunn hvor penger og makt rådet. Det de gjorde var å gå inn i kampen for de svake og stille kritiske spørsmål, med andre ord å utøve profetisk diakoni.¹⁶⁰

Det er mange områder som kunne vært nevnt, men jeg avgrenser meg til å omtale engasjementet på to viktige områder, kampen mot krig og mot slaveri.

3.4.1 Krig

En av de mest kjente og brukte salmene i den engelsktalende verden er julesalmen "Hark! The herald angels sing." Denne kom av en aller annen grunn ikke inn i *A Collection*. Den er likevel så viktig at den må nevnes. Foruten å bringe julens budskap, er salmen i seg selv et rop om fred og rettferdighet i verden. Den er skrevet med utgangspunkt i samfunnskrisen i England, i den tidens krig, konflikter og vold, men er likevel tidsaktuell så lenge det ikke er fred på jorden. Når nasjoner står mot hverandre, når uskyldige mennesker slaktes ned uten grunn, når menneskene terroriserer hverandre, når fortvilte mennesker skriker i desperasjon, når det ser ut som alt er tapt og håpet er ute, da er det at nettopp denne salmen kommer til sin rett.¹⁶¹

1. Hark! The herald angels sing
Glory to the newborn King;
Peace on earth, and mercy mild,
God and sinners reconciled!"
Joyful, all ye nations rise,
join the triumph of the skies;
With th'angelic host proclaim,
"Christ is born in Bethlehem!"

¹⁵⁹ Yrigoyen 2005: 86-87.

¹⁶⁰ Nordstokke 1993: 112.

¹⁶¹ Kimbrough 1996: 101-102.

Verset gir på en måte kortversjonen av juleevangeliets innhold i poetisk form. Evangeliet gjelder alle land og nasjoner, så det universelle kommer gjennom dette klart til uttrykk. Julens egentlige evangelium indikeres i linje fire. Verset kommer med fred og kjærlighetens godhet midt i kampen for tilværelsen. Det oppfordrer alle nasjoner til å reise seg i glede og sammen proklamere frelseren som er født i Betlehem

2. Christ, by highest heav'n adored;
Christ the everlasting Lord;
Late in time, behold Him come,
Offspring of a virgin's womb.
Veiled in flesh the Godhead see;
hail th'incarnate Deity,
Pleased with us in flesh to dwell,
Jesus our Emmanuel.
3. Hail the heav'n born Prince of Peace!
Hail the Sun of Righteousness!
Light and life to all He brings,
ris'n with healing in His wings.
Mild He lays His glory by,
born that man no more may die.
Born to raise the sons of earth,
born to give them second birth.

Det tredje verset slå fast at fred og rettferdighet i hele verden i alle tider er et overordnet mål for alle mennesker. Selv om ikke alle nasjoner ser at verden er skapt for fred og harmoni, så er Wesley klar på budskapet om lys og liv i stedet for mørke og død. Lysets Gud, fredens Gud og rettferdighetens Gud er den samme. De to første linjene i vers fire er en naturlig bønn om å få oppleve at denne freden skal bre seg til alle land i hele verden.

4. Come, Desire of nations, come,
fix in us Thy humble home;
Rise, the woman's conquering Seed,
bruise in us the serpent's head.
Adam's likeness now efface,
stamp Thine image in its place:
Second Adam from above,
reinstate us in Thy love.

Salmen "Our Earth We Now Lament to See," nr 430 i *A Collection* under kapittelet "for troende i bønn for verden," fremstår som en sterk protest mot krigens grusomhet og derved et tydelig bidrag i kampen mot krig. Det er ikke antikrigssalmer Charles er mest kjent for. Tvert imot kan hans lange dikt på 615 linjer om den amerikanske revolusjon gi inntrykk av støtte til

den engelske kongens kolonialisering.¹⁶² Wesley's beskrivelse av klagesangen på jorden som drukner i ondskap, grusom vold og krigens blodsutgytelser, etterlater likevel ingen tvil om hans fordømmelse av alle krigens redsler. Dette er i sannhet en antikrigssalme og et rop i samfunnet om å stoppe grusomhetene. Dette er profetisk diakoni.

1. Our earth we now lament to see
With floods of wickedness o'erflowed;
With violence, wrong, and cruelty,
One wide-extended field of blood,
Where men like fiends each other tear,
In all the hellish rage of war.
2. As listed an Abaddon's side,
They mangle their own flesh, and slay;
Tophet is moved, and opens wide
Its mouth for its enormous prey;
And myriads sink beneath the grave,
And plunge into the flaming wave.

Krigens redsler var godt kjent for Wesley, for i hans tid var det mange kriger. Han opplevde både spansk, franske og britisk kamp for å tilegne seg land i den nye verden. Han så også hvordan indianerne i Amerika ble jagd fra landområdene sine av europeerne. Teksten Charles skriver er derfor ikke hentet fra en teoretisk synsvinkel, men er hans egne erfaringer og kjennskap til virkeligheten i verden.¹⁶³

3. O might the universal Friend
This havoc of the creatures see!
Bid our unnatural discord end;
Declare us reconciled in thee!
Write kindness on our inward parts
And chase the murderer from our hearts!

Tredje og fjerde vers er formet som en bønn om fred. Menneskene har som Guds skapninger laget et kaos på jorden ved sin ødeleggende og unaturlig adferd. Veien mot denne freden går gjennom følgende erkjennelser slik Charles har beskrevet dem:

1. Menneskelig strid er ikke en naturlig del av skaperverket. Det er unaturlig og må ta slutt.
2. Forsoning og tilgivelse er Guds tilbud til oss og må være løsningen også overfor hverandre.
3. Bidra til godhet og indre ro for alle mennesker.
4. Fordriv alt fiendskap og trang til å ødelegge.¹⁶⁴

¹⁶² Kimbrough and Beckerlegge 1988: 41-57.

¹⁶³ Kimbrough 1996: 156.

¹⁶⁴ Kimbrough 1996: 156 (egen oversettelse).

Det essensielle er å bytte ut strid og fiendskap med forsoning og nestekjærlighet, nettopp det som ”the Universal Friend,” Jesus Kristus vil lære oss.

4. Who now against each other rise,
The Nations of the earth constrain
To follow after peace, and prize
The blessings of thy righteous reign,
The joys of unity to prove,
The paradise of perfect love!¹⁶⁵

Nasjoner som slutter fred og lar Guds rettferdighet råde, vil oppleve velsignet samhold og enhet. Dette må være den situasjonen som Charles beskriver som et paradisi i fullkommen kjærlighet. Det er budskapet til den engelske samfunn i tiden og er like aktuelt i vår tid. Det er noe som politikerne og diplomatene i alle tider kan strekke seg etter.

Salmen ”Messiah, Prince of Peace, ” nr 435 i *A Collection* understreker ytterligere den beskrevne motstanden mot all krig på en meget klar og udiskutabel måte. Salmen åpner med betegnelsen fra Jes 9, 6 og henvender seg til Messias, Fredsfyrsten. Akkurat denne betegnelsen ”Prince of Peace” bruker Wesley i mange av sine salmer, noe som nettopp understreker lengselen etter fred mellom menneskene og nasjonene.

1. Messiah, Prince of Peace
Where men each other tear,
Where war is learned, they must confess,
Thy kingdom is not there;
Who prompted by thy foe,
Delight in human blood,
Apollyon is their king, we know,
And Satan is their God.

Det å lære å føre krig hører ifølge Wesley ikke hjemme i Guds rike. Tvert imot er de krigførende underlagt Satans makt og Apollyon er deres konge. Jf også Åp 9, 11: ”Til konge over seg hadde de avgrunnens engel, han som på hebraisk heter Abaddon og på gresk Apollyon.”

2. But shall he still devour
The souls redeemed by thee?
Jesus, stir up thy glorious power,
And end th’apostasy!
Come, Saviour, from above,
O’er all our hearts to reign,
And plant the kingdom of thy love
In every heart of man.

¹⁶⁵ A Collection nr 430.

Hvor lenge skal dette vare? Kom, himmelske frelser, sier Charles i annet vers. Satan skal ikke få fortære de frelstes sjeler, men de skal fylles av den himmelske kjærlighet. Han taler ikke om utstøtelse av de som kriger, men ber om at de må bli møtt av Guds kjærlighet slik at de selv tar avstand fra krigens handlinger.

3. Then shall we exercise
The hellish art no more,
While thou our long-lost paradise
Dost with thyself restore.
Fightings and wars shall cease,
And, in thy Spirit given,
Pure joy and everlasting peace
Shall turn our earth to heaven.¹⁶⁶

Charles ønske slik han formulerer det i tredje vers: Krigens kunst skal ikke lenger utøves, men erstattes av evig fred. Ved Guds ånd skal himmelrike på jorden skapes. Salmen ble høyst sannsynlig oppfattet som et sterkt innlegg i fredens tjeneste og sto i godt samsvar med metodistenes ikkevoldslinje i andre sammenhenger hvor de ble angrepet eller provosert.

3.4.2 Slaveri

Etter at portugiserne hadde drevet med handel av slaver allerede fra 1500-tallet, kastet også England seg inn i denne virksomheten fra midten av 1500-tallet. Etter hvert ble virksomheten så stor at England sørget for halvparten av leveransene av slaver til det amerikanske marked. Fra ca 1620 ble dessuten de engelske koloniene forpliktet til å holde seg til britiske leverandører¹⁶⁷ Virksomheten ble svært viktig for britene. Så viktig at den kom på sakskartet ved ulike avtaleforhandlinger i Europa. For eksempel, så ga fredsslutningen i Utrecht i 1714 Spania og England monopol på slavehandelen. Hvor stort omfang denne virksomheten hadde, kan kanskje følgende tall gi en antydning om. I perioden 1680-88 fraktet bl.a. the English Africa Company mer enn 200000 slaver til Amerika. I perioden 1783-93 ble det fraktet omkring 300000 slaver bare ved skip fra Liverpool. Verken konge eller parlament hadde innsigelser på denne trafikken. Tvert imot var det en del av den økonomiske politikken som var lukrativ for England.¹⁶⁸

¹⁶⁶ A Collection nr 435.

¹⁶⁷ Marquardt 1992: 67.

¹⁶⁸ Marquardt 1992: 68.

Heller ikke den engelske kirke hadde innsigelser mot slaveri, og de fant ikke noe i Bibelen som forbød dette. Som anglikanske prester i Amerika møtte Wesleybrødrene selv på slaveriet og gjorde først noen forsiktige protester mot dårlige forhold for slavene og arbeidet for pastoral omsorg også for den enkelte slave. De arbeidet også for at slavene skulle få skolegang. De skilte ikke på svarte og hvite i sin forkynnelse, i dannelsen av ”klasser,” i forsamlingene eller ved invitasjon til nattverdbordet. Hos metodistene var svarte og hvite, slaver som slaveeiere sammen.¹⁶⁹ Denne beskrivelsen må det antas ikke gjaldt alle steder og ble mer problematisk etter hvert. Noen ganger fikk Wesleybrødrene sterke inntrykk fra hvordan slavene ble behandlet. I sine dagboknotater 2. august 1736 skrev Charles:

Å gi et barn en slave på sin egen alder å herse med, å slå og mishandle ham for moro skyld, var vanlig praksis. Jeg så det selv. Det er ikke uvanlig å bli trent opp i ondskap på den måten. De lærte det etter hvert meget godt. Mr Star en slaveeier jeg ofte møtte hos Mr Lasserre, skulle, etter som han selv sa til Mr L., først spikre opp en neger etter ørene, så beordre pisking på den mest brutale måte, så kaste skollende varmt vann over ham slik at det stakkars menneske ikke kunne bevege seg på fire måneder. En annen populær avstraffelse er å trekke ut slavens tenner. En oberst Lynch er viden kjent for å ha kappet av leggene på en stakkars neger og ha drept mange av dem hvert år på barbarisk måte. Det var endeløse rapporter om sjokkerende eksempler på djevlesk grusomhet som disse mennene, som de kaller seg, utøvde på sine medmennesker; og det for de minste forseelser. Jeg skal bare nevne en beretning til fra en sveitsisk person, Mr Zouberbuhler, som var øyenvitne til Mr Hill, en mester i å danse Charleston. Han pisket en kvinnelig slave så lenge at hun falt ned som om hun var død. Da hun ved hjelp av en lege kom seg så pass at hun viste tegn til liv, så gjentok han piskingen med samme styrke, og avsluttet med å helle varm selolje over henne. Dette var straffen for å ha skjenket for mye te i en tekopp.¹⁷⁰

Salmen ”Blow Ye the Trumpet, blow” som er omtalt foran under kapittelet om internasjonal diakoni, gir også sterkt uttrykk for frihetskampen for undertrykte. Nettopp på bakgrunn av erfaringene fra Amerika ligger Wesleys intense motstand mot slaveri og derved frihet for slavene formulert i denne salmen. Det er egentlig en internasjonal frihetssalme. I Bethel Church i Philadelphia 31. juli 1838, ved feiringen av at 500000 slaver var frigjort fra lenkene, var det frammøtt et stort antall fargede innbyggere. Presis kl 12.00 stemmer koret og hele

¹⁶⁹ Marquardt 1992: 71.

¹⁷⁰ Charles Wesley: *Journal* 02.08.1736. Wesley Center Online: http://wesley.nnu.edu/charles_wesley/journal/1738b.htm (lest 22.04.2009) (egen oversettelse).

forsamlingen i og synger Wesley's frigjøringsssalme "Blow! Ye the Trumpet, Blow!"¹⁷¹ En manifestasjon av frihetsbudskapet i salmen.

1. Blow ye the trumpet, blow!
The gladly solemn sound
let all the nations know,
to earth's remotest bound:
The year of jubilee is come!
Return, ye ransomed sinners, home.

Wesley roper budskapet ut til alle land og til de fjerneste avkroker på jorden at jubeldagen, "et nådens år" som det står i den norske oversettelsen, er her. Uttrykket er hentet fra Jes 61, 1-2a:

Herrens ånd er over meg, for Herren Gud har salvet meg. Han har sendt meg for å forkynne et gledesbudskap for de arme, for å lege dem som har et knust hjerte, rope ut frihet for fanger og frigjøring for dem som er i lenker. Jeg skal rope ut et nådens år fra Herren.

4. Ye slaves of sin and hell,
your liberty receive,
and Safe in Jesus dwell,
and blest in Jesus live:
The year of jubilee is come!
Return, ye ransomed sinners, home.

Det sier seg selv at de frigitte slavene jublet over denne teksten og at de takket Gud for frigjøringen av slavene både rent fysisk og åndelig.

5. Ye who have sold for nought
your heritage above
shall have it back unbought,
the gift of Jesus' love:
The year of jubilee is come!
Return, ye ransomed sinners, home.¹⁷²

Svaret på hvilket jubileum Wesley antyder, kommer i femte vers, fjerde linje: Feiringen gjelder Jesu kjærlighet gitt som gave til alle mennesker. Denne gaven gir grunn til å feire frigjøringen fra synd og undertrykkelse ikke bare hvert femtiende år, men hvert år.¹⁷³

John Wesley skrev sine "Thoughts upon Slavery" i 1774 hvor han argumenterte mot slaveriet. Han hevdet at de svarte så vel som de hvite var skapt i Guds bilde og både svarte og hvite

¹⁷¹ Kimbrough 1996: 52-53.

¹⁷² Kimbrough 1996: 51.

¹⁷³ Kimbrough 1996: 53.

hadde sjel. Han reagerte kraftig mot det urimelige i at en folkegruppe skulle gjennomgå så store lidelser ved å bli fanget, transportert og solgt til kjøpere som ga dem en umenneskelig behandling som mange av de svarte slavene opplevde. Det brøt dessuten mot grunnleggende tenking om rettferdighet og frihet for alle mennesker. I konferansen for metodistene i Amerika i 1780 uttrykte de sin fordømmelse over slavehandelen. Ved konferansen i 1784 ble alle metodister bedt om å bryte all kontakt med alt som hadde med slaveriet å gjøre.¹⁷⁴ Metodistene ble en del av en stor bevegelse som bidro til at forbudet mot slavehold ble vedtatt i det britiske imperium. Dette skjedde først i 1833.¹⁷⁵

¹⁷⁴ Marquardt 1992: 72.

¹⁷⁵ Marquardt 1992: 68.

4. Drøfting

I drøftingsdelen vil jeg vurdere i hvilken grad diakonale aspekter kommer til uttrykk i salmene inntatt i *A Collection*, tydelig eller utydelig, og hvordan dette fremkommer i forhold til de tre områdene innenfor diakoni som jeg har valgt å konsentrere meg om. Hvis de ikke finnes i *A Collection*, vil jeg si noe om hvilke andre steder jeg har funnet aktuelle salmer, og vurdere hvorfor det er slik. Drøftingsdelen avsluttes med en vurdering av salmenes og teologiens relevans for metodister i dag.

I denne sammenhengen reiser jeg et interessant spørsmål: hvorfor er noen salmer av dette materialet tatt med i *A Collection* mens andre, også viktige salmer, er valgt bort. Jeg har ikke funnet at dette er diskutert i den litteraturen jeg har hatt oversikt over. Derfor gjør jeg mine egne refleksjoner om dette. Når John Wesley skulle gi ut *A Collection*, måtte han gjøre et nøye utvalg for å dekke de behov som salmeboken skulle fylle. Hensikten med boken var å formidle de mest sentrale trossannhetene for de som søkte til metodistenes møter. Han ville ha en bok som var rimelig å kjøpe og som hadde et variert innhold som dekket de fleste anledninger.¹⁷⁶ Da var det om å gjøre å velge ut de salmene som var mest relevante til bruk i forsamlingene i England på den tiden. Med det store antall salmer som Charles hadde skrevet, måtte utvalget bli bare en brøkdel av hans produksjon.

4.1 Karitativ diakoni

I hvilken grad fant jeg salmer med karitativt diakonalt innhold i *A Collection*?

Salme nr 1 i *A Collection*, ”O for a thousand tongues to sing,” med det begrensede antall vers som ble tatt med der, uttrykker grunnlaget for diakonien, nemlig Guds kjærlighet og nåde til alle mennesker. Dette gjelder også døve, stumme, blinde og lamme, forstått både fysisk og åndelig. Salme nr 2 ”Come, sinners to the gospel feast” inviterer alle til nattverdbordet med tekst som baserer seg på lignelsen om det store gjestebudet, jf Luk 14, 16-21. Ingen skal bli ”left behind” uansett årsak. Foruten halte, vanføre og blinde nevnes også de fattige og de som famler i troen. Det kreves heller ikke at de er døpt eller er vant til å gå i kirken. Salmen har et sterkt budskap til svake grupper og derfor et tydelig karitativt, diakonalt utgangspunkt. Salme

¹⁷⁶ Hildebrandt og Beckerlegge 1983: 73.

nr 34 "Jesus, thou all-redeeming Lord" oppfordrer til å ta vare på de utstøtte og sier konkret at også disse sjelene er dyrekjøpt. Med salme nr 309 i *A Collection*, "A charge to keep I have," utfordres det diakonale kallet. Man skal ære Gud med tjenesten, men også redde sin nestes sjel. Samtidig skal man tjene i nåtiden og se dagens behov i samfunnet.

Disse salmene som alle er med i *A Collection* og er omtalt under pkt 3.2.1 – 3.2.3, viser et tydelig diakonalt innhold. Omsorgen for dem som faller utenfor og for dem som er annerledes, kommer klart til uttrykk. Dette uttrykket samsvarer også med det som metodistene sto for i praktisk handling.

Et viktig punkt i fremstillingen er hvordan helliggjørelsen leder til diakoni og hvordan derved gode gjerninger fungerer som nådemiddel, jf pkt 3.2.4 og 3.2.5. Salme 354 i *A Collection* "Jesus, the gift divine I know," bekrefter helliggjørelsens virkning gjennom en bønn om at strømmer av godhet skal fylle hjertene, at Jesu gjerning gjøres gjennom konkret handling i tro og med ekte og ren kjærlighet. Denne salmen er en av flere i *A Collection* som viser tydelig helliggjørelsens prosess i oss. Dette temaet er således godt representert. Salmen "To whom should thy disciples go" som beskriver den diakonale tjenesten, ikke som et offer, men som en videreformidling av mottatt kjærlighet og nåde, er derimot ikke hentet fra salmeboken. Den er hentet fra *Unpublished II* som først er gitt ut i 1990. Jeg har ingen datering av denne salmen eller noen forklaring på hvorfor den ikke er tatt inn i noen salmebok. Av innholdet går den imidlertid uproblematisk inn som et godt bidrag i læren om helliggjørelsen og nådemidlene.

Det er vist i min gjennomgang at Charles skrev en del salmer om fattigdomsproblemet, jf pkt 3.2.6. Slik viser jeg at fattigdomsproblemet er en del av det diakonale aspekt i salmene. I de salmene som er vist som eksempler, er det diakonale aspekt tydelig til stede. Denne typen salmer er imidlertid fraværende i *A Collection*. Salmen "O God, who knowest the things we need" er delvis tatt inn i *Hymns for the use of Families in Want* i 1767. De to andre eksemplene "Help me to make the poor my friends" og "The poor I to the rich prefer" er hentet fra *Unpublished II* som først er gitt ut i 1990. Disse beskriver de fattiges spesielle tillitsfullhet til Gud og evne til tro på tross av materielle mangler. Salmene er tydelige på at de fattige er utvalgt av Gud.

Hvorfor disse ikke er gitt ut tidligere, mener Kimbrough kan skyldes at Charles vanligvis var klar og distinkt i sin uttrykksform, men når det gjaldt temaet fattigdom, ble han ironisk og

sarkastisk. Disse ble derfor ikke inkludert i samlingen. Noen dokumentasjon av denne ironien eller sarkasmen har jeg imidlertid ikke funnet. En annen årsak som er nevnt tidligere, kan etter mitt syn være en bedre forklaring på dette. De fleste som hørte til i forsamlingene, og som deltok på møtene, tilhørte gruppen som var definert som fattige. Det medførte i stor grad at det medmenneskelige, diakonale arbeidet ble gjort av fattige for fattige. Derfor ble det unaturlig å ta med salmer om fattigdomsproblemet i salmeboken.¹⁷⁷ Da var det viktigere å ta med salmer om nestekjærlighet uten å referere til en spesiell gruppe.

Fangene og deres situasjon i fengslene er også tydelig behandlet i de salmene som jeg har presentert, jf pkt 3.2.7. Imidlertid er ikke temaet særlig representert i *A Collection* med et unntak som jeg har funnet i salmen på nr 450 i *A Collection* "O let the prisoners mournful cries." Denne salmen kunne være naturlig å synge i forsamlingene hvor antakelig mange pårørende til fanger søkte trøst. Salmen er formulert som en bønn for fangene, en bønn om at de må bli sett av Gud og at de skal få oppleve hans nærvær, hans omsorg og trøst. Dette bønneemnet er relevant i forsamlingen og kan også føles godt for pårørende å få være med å synge og å be.

Salmen "Poor debtors by our Lord's request" er utgitt i *Hymns on the trinity* og salmen "Jesus, the Crucified for all" er først utgitt i *Unpublished III* i 1992. En årsak til dette kan være at salmene om fangene ofte var direkte beskrivende, for eksempel om en henrettelse som foresto og om at fangene skulle dø. Det kunne derfor virke opprørende å synge disse salmene i forsamlingen. De er spesifikt formulert for fengselssituasjonen og det kunne legge stein til byrden om pårørende skulle finne disse i salmeboken. Dette er etter min mening den mest sannsynlige årsak til at disse salmene ikke er tatt inn i *A Collection*.

En tydelig diakonal innfallsvinkel finner vi også i salmer for andre omsorgstrengende grupper som for eksempel salmene til et ufødt barn, et sykt barn og en blind mann, jf pkt 3.2.8. Disse salmene er meget personlige og er ikke tenkt sunget i forsamlingen. De er derfor ikke med i *A Collection*. De er først utgitt i *Unpublished III* i 1992. De er skrevet i konkrete situasjoner og det ville være unaturlig å ta dem med i en salmebok. De gir likevel et uttrykk for en empatisk, diakonal holdning til lidende medmennesker og gir en klar beskrivelse av medmenneskelighet og omsorgsfullhet. Ved å skrive slike salmer viser Charles det diakonale, sosialetiske sinnelag

¹⁷⁷ Kimbrough 2002: 101.

som han utstrålte både gjennom salmene, men også i prekener og i praktiske handlinger. Hans holdning smittet over på tilhengerne, noe som dokumenteres gjennom den gjennomgangen jeg har gjort.

4.2 Internasjonal diakoni

I hvilken grad fant jeg salmer med internasjonalt diakonalt innhold i *A Collection*?

Kun noen få av salmene jeg har tatt med under pkt 3.3 Internasjonal diakoni, er hentet fra *A Collection*. Det er først og fremst nr 1 ”O for a thousand tongues to sing.” Den tar umiddelbart opp den universelle dimensjonen som står sentralt innenfor internasjonal diakoni, nemlig det universelle frelsesbudskapet som gjelder alle mennesker i alle land. Dernest er det nr 433 ”O Come, thou radiant Morning Star.” Denne tar opp Jesu gjenkomst og det eskatologiske perspektivet med etablering av Jesu kongerike på hele jorden. I tillegg er det et vers på nr 462 som understreker behovet for trening av medarbeidere for å bringe evangeliet ut i hele verden. Disse eksemplene er tydelige i sitt budskap om internasjonal diakoni, men definerer ikke diakonale tjenester utover det å bringe evangeliet ut til hele verden.

En spesiell omsorg for muslimer og hedninger er tatt opp i *A Collection* på nr 431 ”For the Mahometans” og nr 432 ”For the Heathens.” Selv om disse omtales i uvanlig krasse vendinger med hensyn til troen, er det klare budskapet at den diakonale omsorgen og nåden også gjelder disse. Sannhetens budskap må også nå disse. Dette er også sjeler som skal reddes for himmelen.

For øvrig måtte jeg utenfor *A Collection* for å finne aktuelle salmer. ”Ye servants of God” har et klart misjonerende budskap. I sin opprinnelige form hadde denne salmen to vers, andre og tredje vers, som på en måte reflekterer den overdrevne strenge forfølgelse som foregikk i 1740-årene i England, bl.a. på grunn av kampen om tronen. Salmen ble første gang utgitt i en samling kalt *Hymns for Times of Trouble and Persecution* utgitt i 1744. Det var stor mistenksomhet i samfunnet når det gjaldt lojalitet overfor tronen. Wesleybrødrene og deres tilhengere ble mistenkt for å engasjere seg i kampen for å styrte kongehuset. De ble stadig angrepet, også fysisk, og noen ganger er det et under at de ikke ble drept av rasende

folkemengder.¹⁷⁸ Salmen ble utgitt uten andre og tredje vers i senere samlinger. Når den ellers flotte salmen ikke er med i *A Collection* kan det derfor skyldes at man ville unngå å berøre gamle konflikter som kunne skape splid hos metodistene.

“Blow Ye the Trumpet, Blow” ble første gang utgitt i *Hymns for the New-Year’s day* i 1750. Den har en opprinnelse sterkt knyttet til slaveriet i Amerika. Salmen er derfor representert i mange amerikanske salmebøker, men ble ikke tatt inn i verken *A Collection* eller den engelske *The Methodist Hymn-Book*.¹⁷⁹ Nettopp denne knytningen til Amerika er sannsynligvis årsaken til at John ikke brukte salmen i *A Collection* idet innholdet ikke var så relevant for vekkelens møter i England.

Når det derimot gjelder julesangene, så er det en selvfølge at disse var relevante i metodistenes møter. Poenget med julesalmene er at disse på en svært klar og tydelig måte presenterer det universelle misjonsaspektet, jf pkt 3.3.2. Det gjelder også de eksemplene jeg har tatt med i fremstillingen. Når disse likevel ikke er med i *A Collection*, så er det ingen kilder som jeg har funnet, som sier noe om det. Jeg tror forklaringen er så enkel at salmeboken allerede hadde svært mange salmer. Dessuten hadde allerede samlingen av julesalmer *Hymns for the Nativity of Our Lord*, blitt trykket opp i 26 opplag under stadig revisjon foretatt av Charles.¹⁸⁰ Denne samlingen ble høyst sannsynlig brukt i forsamlingene ved julehøytidene i stedet for *A Collection*. Disse salmene reflekterer derfor teologien som metodistene representerte ved det universelle perspektiv i julens budskap i forbindelse med julen.

De salmer som er gjennomgått under internasjonal diakoni, gir etter min mening en klar dokumentasjon på at dette temaet var sentralt for Wesleybrødrene. Det er imidlertid begrenset til utbredelsen av evangeliet og at frelsens budskap gjelder alle mennesker i alle land. Den karitative del av internasjonal diakoni er ikke tydelig omtalt i disse salmene.

4.3 Profetisk diakoni

I hvilken grad fant jeg salmer med profetisk diakonalt innhold i *A Collection*?

¹⁷⁸ Kimbrough 1996: 192.

¹⁷⁹ Companion 1970: 120.

¹⁸⁰ Baker 1991: vi - ix .

Også under dette temaet er det begrenset med salmer som er tatt med i *A Collection*. Det er likevel noen eksempler som på en klar måte tar opp problemstillinger som naturlig faller inn under profetisk diakoni. Når det gjelder synet på krig er dette satt tydelig på dagsorden i salmene på nr 430 "Our earth we now lament to see" og nr 435 "Messiah, Prince of Peace." Disse gir tydelig uttrykk for at Charles var imot krig. Temaet med et klart, ikkevoldelig utgangspunkt er derved inkludert i *A Collection* og fremstår som en del av metodistenes teologi. Forsamlingene fikk på den måten, både gjennom prekener og salmer, se at metodistene var imot krig. Metodistene og deres tilhengere kunne da ta dette inn over seg og bringe budskapet ut og påvirke andre i fredens og forsoningens tjeneste. Denne effekten er et viktig ledd i profetisk diakoni.

Det er bemerkelsesverdig at ikke en gang den verdenskjente salmen som så sterkt fremhever fred og rettferdighet, "Hark! the Herald Angels Sing" ikke kom med i *A Collection*. Dette kan ha flere årsaker. Den originale versjonen innledet med "Hark, how all the welkin rings." Det var Wesleybrødrenes venn, George Whitefield som gjorde salmen kjent ved å ta den inn i sin salmebok *Collection of Hymns for Social Worship* i 1753. Det var også han som endret innledningen. John tok den ikke med i noen salmebøker før i 1787 i *A Pocket Hymn Book for the Use of Christians of All Denominations*. Det kan skyldes at han ikke likte at innledningen var endret. Det kan skyldes det faktum at det kom flere versjoner med tekstendringer i bruk som ikke var godkjent av Wesley. Det kan også skyldes at en metodistisk bokhandler i York hadde profitert sterkt på egne utgivelser av salmen. Hva Charles selv mente om dette er aldri, som jeg kjenner til, brakt på det rene.¹⁸¹ Salmen ble likevel kjent og kjær i hele verden senere og formidler helt klart en del av metodismens teologi.

Slaveri er ikke direkte uttrykt i salmene i *A Collection*. Problemstillingen kan imidlertid leses indirekte i salmer som omhandler mennesker som lider eller temaer som rettferdighet og frihet. Når slavehandelen var en så viktig del av engelsk økonomi og flere tusen slaver også ble brakt til England,¹⁸² er det rart at dette ikke ble uttrykt i salmene. Det kan skyldes at dette var et svært kontroversielt tema og at Wesley ikke ønsket å bringe dette temaet inn i bevegelsens møter. I salmeboken kommer dette temaet derfor ikke til uttrykk. Men som et innlegg i samfunnsdebatten var temaet likevel svært relevant.

¹⁸¹ Baker 1991: iv.

¹⁸² Marquardt 1992: 68.

Slik sett ble også salmen ”Blow! Ye the Trumpets, Blow” svært populær i det attende og nittende århundre. Heller ikke denne ble tatt inn i *A Collection* eller andre større salmebøker i England. Derimot i amerikanske salmebøker ble den tatt med.¹⁸³

Som vi ser er temaer innenfor profetisk diakoni bare i begrenset omfang omtalt i *A Collection*. Krig er i noen grad omtalt, men slaveri er ikke omtalt. Det er imidlertid all grunn til å tro at synspunktene og teologien likevel ble uttrykt og kjent og er tatt opp i diskusjoner og prekener.

4.4 Relevans for norsk kontekst i dag

I dette punktet vil jeg vie størst oppmerksomhet mot det diakonale engasjementet som ble uttrykt i Wesleys salmer, og mindre oppmerksomhet mot hvordan Wesleys salmer brukes i dag. Jeg mener dette ligger innenfor problemstillingen om hvilke diakonale aspekter salmene formidler. Det vil dessuten være feil i vår sammenheng i 2009 å si at Charles Wesleys salmer gir det teologiske fundament for det diakonale arbeid i Metodistkirken. Til det er altfor få salmer oversatt til norsk, og noen av dem som er oversatt, brukes relativt sjeldent. Dessuten har historien, språket, problemstillingene og uttrykksmåtene endret seg betydelig siden salmene ble skrevet. Det som likevel gjelder fortsatt, er teologien og holdningene som ble formidlet gjennom salmene og som blant annet er nedfelt i Metodistkirkens sosiale prinsipper.

4.4.1 Metodistkirkens diakonale teologi

Jesus sa: ”De fattige har dere alltid hos dere, og dem kan dere gjøre godt imot så ofte dere vil (...)” Mark 14, 7. Charles formulerte det slik i en av sine salmer:

Yes; the poor supply thy place
Still deputed, Lord, by Thee,
Daily exercise our grace,
Prove our growing charity;
What to them with right intent
Truly, faithfully is given,
We have to our Saviour lent,
Laid up for ourselves in heaven.¹⁸⁴

¹⁸³ Companion 1970: 120.

¹⁸⁴ Kimbrough and Beckerlegge 1990: 46.

Utsagnet fra Jesus gjelder fortsatt. Som salmen beskriver er oppgavene mange. Stadig er det noen som trenger vår oppmerksomhet og stadig er det noen som trenger vår omsorg. Ikke bare har vi dem som rent materielt er fattige, men i begrepet går også mange andre grupper som mangler noe, helsemessig, sjelelig eller åndelig. Mange utsatte grupper i samfunnet trenger ulike former for støtte, deriblant barn, ungdom, syke, gamle, innvandrere, fattige, fengslede, arbeidsledige, rusmisbrukere, prostituerte osv. Bildet er egentlig ikke så veldig endret fra Wesleys tid. Alle har de behov for omsorg og hjelp i en vanskelig tid. Her er mange oppgaver hvor både kirkens diakoni og andre aktører kan gjøre en betydelig innsats.

Noen grunnleggende momenter som gjelder for alle tider er budskapet om nåden som er for alle som tar imot i tro. Dette gjelder alle grupper, også de svakeste gruppene i samfunnet. Alle har del i helliggjørelsen og kan bli født på ny ved den forvandlende nåde til et liv med Kristus. Selv de mest ubemidlede kan gjøre noe for sin neste.

Innenfor internasjonal diakoni er det fortsatt stort behov for innsats. I mange land er det store utfordringer på grunn av krig, katastrofer, epidemier, behov for undervisning i tillegg til formidling av evangeliet. Her fyller misjonsorganisasjonene en viktig rolle for å inspirere til misjonsinteresse og giverglede i menighetene og for å organisere innsatsen.

Bistandsorganisasjonene er i denne sammenheng ikke konkurrenter. De kan ha et litt annet fokus for arbeidet, mer rettet mot nødhjelp enn mot formidling av evangeliet. De gjør til sammen en viktig innsats hvor de utfyller hverandre. Hele denne virksomheten er en del av den internasjonale diakonien og en selvfølgelig del av Metodistkirkens internasjonale, diakonale teologi.¹⁸⁵

Hva så med den profetiske diakonien? Er det fortsatt behov for mennesker som gjør seg til talsmann for de svake? Det er ingen tvil om at det fortsatt er store behov på det området. I vår tid er aktørene gjerne interesseorganisasjoner som ”roper ut” i samfunnet om behov på forskjellige områder, urettferdighet eller krigens grusomhet. Disse kan f.eks. være misjonsorganisasjoner, Leger uten grenser, Kirkens Nødhjelp eller andre. Trykket blir ofte større når det er organisasjoner som står bak. Metodistkirken har blant annet lagt dette trykket i formuleringen av de sosiale prinsippene. Her ligger temaer som også er formulert i første vers i salmen ”Our Earth We Now Lament to See,” som er omtalt tidligere.

¹⁸⁵ Disiplinens § 328: 218.

1. Our earth we now lament to see
with floods of wickedness overflowed,
with violence, wrong, and cruelty,
one-wide-extended field of blood,
where men, like fiends, each other tear
in all the hellish rage of war.¹⁸⁶

Beskrivelsen av krigens grusomhet er godt gjenkjennelig også i dag. Wesley utøvde i sin tjeneste profetisk diakoni både som enkeltperson og som salmedikter, men hadde samtidig den metodistiske bevegelse i ryggen. Mens man i vår tid i mye større grad er tilsluttet organisasjoner som kollektivt gir uttrykk for nød, er likevel enkeltmennesker nødvendige for å se utfordringene med egne øyne, for å si ifra hva de har sett og for å formidle informasjonen. De kristne som enkeltpersoner, menighetene og kirkens ledere kan og bør ”rope ut” om behovene som de registrerer, lokalt, nasjonalt og internasjonalt, hvilke lidelser de ser og hvilke mennesker de møter som trenger oppmerksomhet.

4.4.2 Sosiale prinsipper

Gjennom de sosiale prinsipper er Wesleysalmenes og Metodistkirkens diakonale aspekt kommet konkret til uttrykk. Som vi har sett gjennom avhandlingen, har Metodistkirken alltid lagt stor vekt på sosial omsorg og rettferdighet. Medlemmene har ofte uttrykt seg kritisk i forskjellige samfunnsspørsmål hvor svake grupper ikke blir tatt vare på eller hvor mennesker misbrukes. Det var derfor i tråd med metodistenes engasjement og praksis når de første sosiale prinsipper ble vedtatt i The Methodist Episcopal Church (North) allerede i 1908.¹⁸⁷ Senere oppdateres disse jevnlig ved hver generalkonferanse. Prinsippene er delt inn i følgende kapitler:

§ 160, I	Naturen,
§ 161, II	Det oppfostrende samfunn
§ 162, III	Det sosiale samfunn
§ 163, IV	Det økonomiske samfunn
§ 164, V	Det politiske samfunn
§ 165, VI	Verdenssamfunnet

¹⁸⁶ A Collection nr 430 vers 1.

¹⁸⁷ Sosiale prinsipper 2006: 3.

Som mennesker må vi erkjenne at vi ikke alltid forvalter alt det Gud har gitt oss på riktig måte. Mange ganger er vi ikke villige til å følge det forbildet Gud har gitt oss ved Jesus og vi glemmer ofte oppdraget om å føre andre mennesker inn i kjærlighetens fellesskap. Som helliggjorte, gjenfødte kristne bør vi med jevne mellomrom fornye for oss selv og overfor Gud vårt løfte om å være evangeliets vitner og tjene våre medmennesker i dagliglivet.¹⁸⁸

Av de områdene jeg har behandlet på grunnlag av salmene av Charles Wesley, er det flere som er dekket inn i eller tenderer de sosiale prinsipper. § 161 beskriver utfordringer i det oppfostrende samfunn. Likhet og rettferdighet i familien og ekteskapet er satt opp som grunnleggende rettigheter. Det manes også til omsorg og forståelse for personer som sliter i ekteskapet, som er i skilsmisse, enslige, de som har tatt abort, de som har avvikende kjønnsidentitet og seksuell legning og de som er døende. Det oppfordres også til sindighet i spørsmål som vold og overgrep, seksuell trakassering.¹⁸⁹ Her omtales mange spørsmål som ofte kommer opp innenfor menighetsdiakoni og sjelesorg og derfor innenfor området karitativ diakoni. Behov for omsorg er like stort i dag som det var i Wesleybrødrenes England. Problemstillingene er kanskje annerledes, noe er forsvunnet, men så er nye problemområder kommet til.

§ 162 omhandler rettigheter i samfunnet og beveger seg over i profetisk diakoni. Av områder som spesielt omfattes av diakonien er vilkårene for etniske og religiøse minoriteter, barn, ungdom, eldre, funksjonshemmede, rusmisbrukere og alvorlig syke.¹⁹⁰ § 163 fremhever likhet og rettferdighet i samfunnet og i arbeidslivet. I tillegg omtales omsorgen for de som er fattige.¹⁹¹ I § 164 avvises dødsstraff. Det skal være tilfredsstillende rettsbeskyttelse for alle mennesker. § 164 ivaretas også ytringsfriheten slik at man kan protestere og agitere uten fare for represalier.¹⁹² Det å uttrykke seg i samfunnet, skriftlig eller muntlig på de svake og vanskeligstiltes vegne er viktig innenfor disse områdene. Det er også i dag en kristenplikt å si ifra om urettferdighet eller utnyttelse i samfunnet.

Internasjonal diakoni er dekket inn under § 165. Der tas opp problemstillinger som krig, rettferdighet, utnyttning, respekt for nasjoners egenart og kultur.¹⁹³ Som kristne oppfordres vi

¹⁸⁸ Sosiale prinsipper 2006: Innledning.

¹⁸⁹ Sosiale prinsipper 2006: 8-16.

¹⁹⁰ Sosiale prinsipper 2006: 17-29.

¹⁹¹ Sosiale prinsipper 2006: 31-36.

¹⁹² Sosiale prinsipper 2006: 37.

¹⁹³ Sosiale prinsipper 2006: 43-45.

til å gå inn i de behov det er i verdenssamfunnet og finne løsninger på ufred, sult, katastrofer m.v. Vi ønsker fredelige løsninger som også respekterer nasjonenes særpreg og kultur og ivaretar menneskenes egenverdi.

Innholdet i de sosiale prinsipper er sammenfattet i ”Vår sosiale bekjennelse.” Denne er samtidig en sammenfatning av Metodistkirkens sosialetikk eller Metodistkirkens diakonale teologi.

Vår sosiale bekjennelse

Vi tror på Gud, som er verdens Skaper og på Jesus Kristus, som er skaperverkets Forløser. Vi tror på Den hellige ånd, som lar oss ta imot Guds rike gaver. Vi bekjenner med anger at vi har misbrukt disse gavene til å dyrke andre guder enn den eneste, sanne Gud.

Vi fastholder at den verden som omgir oss er Guds eget skaperverk. Vi sier ja til å vie oss selv, vår tid og våre evner til å bevare og forvalte den skapte verden og hjelpe menneskeheten til å bruke skaperverket med troskap og respekt.

Vi mottar med glede for oss selv og for andre de velsignelser som samfunnslivet, kjærlighetslivet, ekteskapet og familielivet gir. Vi sier ja til å forsvare rettighetene til menn, kvinner, barn, ungdom, unge voksne og eldre, og særlig dem som faller utenfor. Vi sier ja til å gjøre det vi maktet for å bedre alle menneskers livskvalitet, så deres rett blir erkjent og verdighet bevart.

Vi bekjenner vår tro på at mennesker har rett og plikt til å arbeide for Guds ære og til beste for seg selv og andre, under sosial og økonomisk trygghet. Vi sier ja til at et menneske kan se på frukten av sitt arbeid som en gave og som noe Gud har betrodd det. Vi sier ja til løsninger i fellesskap, til ansvarlig forbruk og til utryddelse av økonomisk og sosial undertrykkelse og nød.

Vi gir av oss selv og vårt eget for at det skal bli fred i verden, for at rettferdighet og orden skal herske mellom nasjonene og for at alle mennesker skal kunne leve i frihet der de bor. Vi tror og bekjenner at Guds Ord er det første og det siste i alle menneskelivets forhold, både nå og siden, og mottar med glede vårt kall til å gjøre det glade budskap synlig ved vår livsførsel på jord. Amen.¹⁹⁴

¹⁹⁴ Sosiale prinsipper 2006: 46-47.

Et interessant apropos i forhold til salmer er arbeidet som Metodistkirken legger ned i å få den sosiale bekjennelse gjort sangbar. Det er et uttalt ønske om å sette musikk til bekjennelsen slik at den kan synges eller rappes. En viktig hensikt med dette er at bekjennelsen skal bli mer kjent og mer brukt. Det er nedsatt en gruppe i USA som jobber med denne utfordringen.¹⁹⁵

4.4.3 Hvilket oppdrag har vi?

1. A charge to keep I have,
A God to glorify,
A never-dying soul to save,
And fit it for the sky;
To serve the present age,
My calling to fulfil;
O may it all my powers engage
To do my Master's will!
2. Arm me with jealous care,
As in thy sight to live;
And Oh! thy servant, Lord, prepare
A strict account to give.
Help me to watch and pray,
And on thyself rely,
Assured, if I my trust betray,
I shall for ever die.¹⁹⁶

Denne salmen utfordrer oss også i dag, både fordi den er aktuell og fordi den brukes i Norge i norsk oversettelse. Den er også behandlet tidligere i avhandlingen. To sentrale hovedtemaer i salmen er "Jeg har et hellig kall" og "Å tjene min samtid vel." Disse temaene rommer ikke minst den diakonale tjeneste.

Ved Metodistkirkens sentralkonferanse i Strandby i Danmark 18-22. Februar 2009 lot biskopene Hans Växby og Øystein Olsen seg utfordre av denne salmen. Ut ifra salmens budskap holdt de en tale formet som et "hyrdebrev" til konferansen. Biskopene fortalte konferansen at ved inkarnasjonens mysterium skjedde noe viktig. Jesus ble menneske og han var derved til stede blant menneskene. Ikke bare var han til stede slik at menneskene kunne se og høre ham. Han blandet seg med dem og inviterte seg inn i deres sammenheng. Han deltok i deres bekymringer, kjente på kroppen deres lidelser og hjalp dem å finne løsninger. Han både

¹⁹⁵ News Archive – UMC.org
http://www.umc.org/site/c.gjJTJbMUIuE/b.1579723/k.7D59/A_Social_Creed_you_can_sing_Revisio_n_aims_for_broad_usage.htm (lest 10.05.2009).

¹⁹⁶ A Collection nr 309.

lindret deres lidelser, han forkynte om den universelle kjærligheten, nåden og frelsen, og han talte de mest utsatte gruppers sak.

Som kirke og som medmennesker må vi følge Jesu eksempel og være levende til stede og ikke bare undervise og tale om den kristne tro. Wesley's anliggende var det samme som Jesus prøver å lære oss, at det viktigste er ikke å tenke rett, men å gjøre rett. Det betyr at kirken gjennom sine ledere, medlemmer og venner må bli mer opptatt av sine omgivelser, å være levende til stede i omgivelsene og bry seg om sine medmennesker. Man må gå ut og møte menneskene utenfor kirken for at de skal kunne finne ut hvem kirken er.

Vi må ut for å finne de menneskene som trenger oss. De kommer ikke uten videre til oss. De finnes ofte i nabolaget. Det er mange typer "fattige" også i vår tid som trenger oss som venner og som trenger våre diakonale handlinger. Det var som gjenfødte kristne vi ble kalt til å gjøre gode gjerninger for vår neste og da kan vi ved våre gjerninger formidle Guds kjærlighet og nåde, eller sagt på en annen måte, da kan våre gjerninger bli et nådemiddel for vår neste. Da ligger vårt diakonale oppdrag i våre omgivelser. Det ligger også i svake grupper i vårt samfunn. Fremdeles er det mange land i verden hvor våre tjenester er viktige. Det trengs misjonærer som sammen med lokale medhjelpere kan bedre forholdene for dem som lider. Og fremdeles er det sykdommer som kan helbredes med enkle hjelpemidler og behandlingsmetoder. Noen må imidlertid skaffe økonomien og noen må gjøre arbeidet. Disse noen, det inkluderer også oss. Biskopene avsluttet med at behovet for medarbeidere er stort, både for lege medarbeidere, for prester og diakoner.¹⁹⁷ Jeg slutter meg fullt til biskopenes utfordring. Her ligger vårt oppdrag og her har vi en jobb å gjøre. Wesleybrødrene ga oss også denne utfordringen i talene og i salmene og på samme måte ligger oppdraget formulert i disiplinen.¹⁹⁸

Oppdraget utfordrer oss ikke først og fremst på tro. Det viktigste er hvordan vi skal leve og hvordan vi skal sette troen ut i praktisk handling. Jesus ga oss et løfte i misjonsbefalingen: "Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende." (Matt 28, 20b) Dette kan vi ta med oss på veien. Da kan vi i tro gå og si med Paulus: "Alt makter jeg i ham som gjør meg sterk." (Fil 4, 13)

¹⁹⁷ Biskopenes hyrdebrev.

¹⁹⁸ Disiplinen: 218.

4.4.4 Salmenes betydning.

Det har i mange år vært forsket på John Wesleys bidrag til metodistisk teologi. De siste 25-30 årene har det også blitt forsket på Charles Wesley, salmene og hans betydning for utviklingen av den metodistiske bevegelse. All denne forskningen har vist at også Charles hadde avgjørende betydning for den metodistiske bevegelsens utvikling og for spredningen av den teologi som bevegelsen lærte.

Gjennom sin salmedikting formulerte han metodismens teologi på en måte som nådde mye lenger ut enn hva brorens prekener noen sinne gjorde. Når den metodistiske bevegelses gudstjenester i tillegg må karakteriseres som samlinger omkring salmesang, er det klart at salmeteksternes innflytelse har vært meget stor.¹⁹⁹

Det er viktig å ta vare på sangen i menighetene og å sikre at salmene har et godt, teologisk innhold. Derfor har det vært klokt å ta utgangspunkt i Wesleys salmer for å se hva som var unikt med disse salmene. Det er krevende å få en god sammensmelting mellom tekst og melodi slik at salmen får et godt innhold og er lett å synge. Frank Baker har vurdert salmene og oppsummerer kvaliteten på Charles Wesleys poetiske produkt slik:

”Poesi er noen ganger beskrevet som kompromisset mellom behovet for regelmessig tilpassing til metrisk form og brennende trang etter å uttrykke følelser. Sann poesi er resultat av ekstrem spenning. Uten verseformene kunne følelsene vært uttrykt i lyrisk prosa. Uten følelsene ville det bare være igjen en øvelse i vers.

I poesien av Charles Wesley på sitt beste ser vi det lykkelige resultatet av denne spenningen. På den ene siden har vi det klassisk selvbeherskede, det rene, ofte mystiske, strengt forbundet med et oppkomme av kunstferdige uttrykksmåter. På den andre siden er det et vidt spekter av dype og luftige følelser, dels med impulser fra det private og dels fra det offentlige liv, som er på sitt mest intense i vekslingen mellom lengsler, fortvilelse og begeistring ved sjelens berøring av det guddommelige. Disse følelsene sprenger lenkene av tradisjonelle verseformer og krever uttrykk i rik og dristig variasjon av lyriske former.²⁰⁰

Blant annet på grunnlag av forskningen på Wesleysalmene har United Methodist Church på verdensbasis satt i gang et arbeid med å samle gode salmer som brukes i menigheter rundt i

¹⁹⁹ Meistad 2000: 34.

²⁰⁰ Baker 1988: 116 (egen oversettelse).

verden og samtidig fornye Wesley's salmer med nye oversettelser og nye melodier. Programmet kalles Global Praise.²⁰¹ I denne sammenhengen gir Global Praise-prosjektet et verdifullt tilskudd av moderne salmer med teologiske tema som er aktuelle i dag. Teologien lever og forandrer seg og utfordringene i samfunnet former vår diakonale teologi. Prosjektet ivaretar denne delen ved at nye diakonale erfaringer og nye diakonale tema som kommer på dagsorden, også kommer til uttrykk i salmene.

Utfordringen i norsk kontekst er å få oversatt en del av dette materialet til god norsk. Presten Sindre Eide har brukt en del av dette materialet i sangboken Syng Håp.²⁰² Boken er i aktiv bruk innenfor mange kirkesamfunn i Norge. Denne har på mange måter samme agenda som Global Praise. Diakonale temaer som solidaritet og tjeneste, fred og rettferdighet, skaperverket, misjon og håp for dem som har det vanskelig er viktige tema som får stor plass blant de nye salmene. Disse ivaretar på en svært god måte både karitativ, internasjonal og profetisk diakoni og teologi i salmer som synges i vår tid.

²⁰¹ Global Praise 1: Introduction.

²⁰² Syng Håp 2005.

5. Konklusjon

Problemstillingen for avhandlingen var: **Hvordan kommer det diakonale aspekt til uttrykk i Charles Wesleys salmer?** Jeg tok utgangspunkt i påstanden om at en viktig del av Metodistkirkens teologi formidles gjennom salmene av Charles Wesley.

Min gjennomgang av salmene viser at det diakonale aspekt kommer til uttrykk ved at Wesley formulerer en klar oppfordring til omsorg for de fattige og de svake i samfunnet og for grupper og personer som på en eller annen måte lider. Selv de verste forbrytere er elsket av Gud, sier han. Alle skal ha mulighet for å høre forkynnelsen av evangeliet og alle skal få del i nådemidlene. Han omtaler også barmhjertighetsgjerninger som et resultat av helliggjørelsens prosess. Disse aspektene kommer klart til uttrykk i Wesleys salmer generelt, men også i *A Collection* ved mange salmer som omtaler disse tema.

Innenfor internasjonal diakoni uttrykker Wesleysalmene klart at evangeliet er universelt. Budskapet må nå fram til alle mennesker i alle land, også til dem som har sluttet seg til andre religioner og trosretninger som for eksempel muslimer. Dette kommer også i noen grad til uttrykk i *A Collection*. Et nødvendig supplement må imidlertid hentes i andre Wesleysalmer, som for eksempel i julesalmene. Den karitative delen av internasjonal diakoni kommer imidlertid ikke spesifikt til uttrykk, men må likevel anses godt dekket i generelle salmer innenfor karitativ diakoni.

Salmer som tar fatt i problemstillingene innenfor profetisk diakoni er ganske lite i antall både innenfor og utenfor *A Collection*. Dette kommer derfor bare svakt til uttrykk. På temaet krig, er det to salmer i denne salmeboken og på slaveri er det ingen. Likevel er salmene om krig klare i budskapet. Selv om vi supplerer med de få salmene utenfor *A Collection* som jeg har funnet, så er denne kategorien diakonale salmer dårlig representert.

Salmene jeg har valgt å bruke som eksempler gjennom avhandlingen er noen få av et meget stort antall. Jeg påstår ikke at det er kun disse salmene som omhandler de tema de er brukt som eksempler på. Jeg påstår ikke engang at dette er de beste eksemplene. Andre personer ville helt sikkert gjort andre valg enn det jeg har gjort. Jeg håper likevel at de eksemplene jeg har brukt, når fram til aktuelle lesere som illustrasjon på den diakonale teologien som jeg har forsøkt å bringe fram i lyset gjennom denne avhandlingen.

Avslutningsvis gjengir jeg nok en gang første vers av første salme i *A Collection* Dette verset har tatt utgangspunkt i Davids salme 145 som beskriver sangen som formidler av Guds velsignelse og lovprisning hver dag til evig tid. (Sal 145, 1-2) Verset rommer kirkens teologi, kirkens diakoni og formidler Guds uendelige kjærlighet til alt Han har skapt.

O for a thousand tongues to sing
My dear Redeemers praise!
The glories of my God and King,
The triumphs of his grace.²⁰³

²⁰³ A Collection nr 1, vers 1.

6. Litteratur

Baker, Frank: *Charles Wesley's verse – An Introduction*. London: Epworth Press, 1988.

Baker, Frank: "Introduction" i Wesley, Charles: *Hymns for the Nativity of Our Lord*. London: William Strahan, 1745 (Faksimile) New Jersey: The Charles Wesley Society, 1991.

Berger, Teresa: "Charles Wesley: A Literary Overview" i S.T. Kimbrough: *Charles Wesley, poet and theologian*. Nashville: Abingdon Press, 1992.

Berger, Teresa: *Theology in hymns – a study of the relationship of doxology and theology according to a collection of hymns for the use of the people called Methodists (1780)*. Nashville: Kingswood books, 1995.

Bibelen. Oslo: Det norske Bibelselskap, 1988.

Borgen, Peder: *Syng for Herren en ny sang – Wesleyansk salmesang og gudstjenesteliv*. Udatert artikkel.

Borgen, Peder: "Metodistkirken" i Borgen, Peder: *Kristne kirker og trossamfunn*. Trondheim: Tapir, 1993.

Browning, Don: *A fundamental practical theology*. Minneapolis: Fortress press, 1983.

Burckhardt, Johann Gottlieb: *Vollständige Geschichte der Methodisten in England*. Nürnberg 1795 (faksimile) Stuttgart: Christliches Verlagshaus, 1995.

Chilcote, Paul W: "A Faith That Sings" i Chilcote, Paul W: *Wesleyan Tradition – a paradigm for renewal*. Nashville: Abingdon Press, 2002.

Companion to the Hymnal, a handbook to the 1964 Methodist Hymnal. Nashville: Abingdon 1970.

Diakonitjenesten i Metodistkirken i Norge. Notat til Metodistkirkens årskonferanse 2008.

Fotland, Roar G. "Helligjørelsen – et metodistisk perspektiv" i *Over alt – tidsskrift for kristen spiritualitet og åndelig veiledning*. Son: Peterstiftelsen, 2008.

Global Praise 1. New York: General Board of Global Ministries, 2000.

Haddal, Ingvar: *Med tusen tungers lyd – Charles Wesley mannen og verket*. Oslo: Luther forlag, 1980.

Hagen, Odd: *Vår kristne tro*. Oslo: Norsk forlagsselskap, 1953.

Hartley, Ben L. and Buren, Paul E: *The Deacon – Ministry through words of faith and acts of love*. Nashville: The United Methodist Church, 1999.

- Heitzenrater, Richard P: *The poor and the people called Methodists*. Nashville: Kingswood books, 2002.
- Henriksen, Jan-Olav: *Tegn, Tekst og Tolk*. Oslo: Universitetsforlaget, 2007.
- Hildebrand, Franz and Beckerlegge, Oliver A: *A Collection of Hymns for the Use of The People Called Methodists*. Nashville: Abingdon Press, 1983.
- Jennings, Theodore W. jr: *Good news to the poor – John Wesleys evangelical economics*. Nashville: Abingdon Press, 1990.
- Kimbrough, ST jr. and Backerlegge, Oliver A: *The unpublished poetry of Charles Wesley Vol I*. Nashville: Kingswood books, 1988.
- Kimbrough, ST jr. and Backerlegge, Oliver A: *The unpublished poetry of Charles Wesley – hymns and poems on holy scripture Vol II*. Nashville: Kingswood books, 1990.
- Kimbrough, ST jr. and Backerlegge, Oliver A: *The unpublished poetry of Charles Wesley – hymns and poems for church and world Vol III*. Nashville: Kingswood books, 1992.
- Kimbrough, ST jr: *A heart to praise my God*. Nashville: Abingdon Press, 1996.
- Kimbrough, S.T: "Perfection Revisited: Charles Wesley's Theology of Gospel Poverty and Perfect Poverty" i Heitzenrater, Richard P: *The poor and the people called Methodists*. Nashville: Kingswood books, 2002.
- Kimbrough, S.T: "Charles Wesley and the poor" i Meeks. M. Douglas: *The portion of the poor – good news to the poor in the wesleyan tradition*. Nashville: Kingswood books, 1995.
- Kleiber; Walter and Marquardt, Manfred: *Living Grace – An Outline of United Methodist Theology*. Nashville: Abingdon Press, 2001.
- KM 8.2/04 Utredning: "Diakonal tjeneste i Den norske kirke." Oslo: Kirkerådet 2004.
- Kvalbein, Hans: *Fortolkning til Matteusevangeliet*. Oslo: Luther Forlag, 1998.
- Langford, Thomas A: "Charles Wesley as theologian" i S.T. Kimbrough: *Charles Wesley, poet and theologian*. Nashville: Abingdon Press, 1992.
- Lawson, John: *A thousand tongues – the Wesley hymns as a guide to scriptural teaching*. Carlisle: Paternoster press, 2007.
- Maddox, Randy L. "Visit the poor: John Wesley, the Poor, and the Sanctification of Believers" i Heitzenrater, Richard P: *The poor and the people called Methodists*. Nashville: Kingswood books, 2002.
- Marquardt, Manfred: *John Wesley's Social Ethics*. Oregon: Wipf and Stock Publishers, 2000.
- Meeks. M. Douglas: *The portion of the poor – good news to the poor in the wesleyan tradition*. Nashville: Kingswood books, 1995.

- Meistad, Tore: *Frelsens vei - Teologi og etikk i wesleyansk tradisjon*. Alta: Alta lærerhøgskole, 1992.
- Meistad, Tore: “Misjonsmotiver i Wesleys salmer” i *Teologisk Forum*, årgang XIV, nr 1. Fyllingsdalen: Metodistkirkens Studiesenter, 2000.
- Meistad, Tore: “The missiology of Charles Wesley” i *Proceedings of The Charles Wesley Society*, årgang 1998 vol 5. New Jersey: The Charles Wesley Society, 2001.
- Miles, Rebekah: “Works of Mercy as Spiritual Formation” i Chilcote, Paul W: *Wesleyan Tradition – a paradigm for renewal*. Nashville: Abingdon Press, 2002.
- Nordstokke, Kjell: *Verdensvid tjeneste – En innføring i internasjonal diakoni*. Oslo: Verbum 1993.
- Orygoyen, Charles jr: *Praising the God of Grace*. Nashville: Abingdon Press, 2005.
- Plan for diakoni i Den norske kirke*. Oslo: Kirkerådet 2008.
- Sosiale prinsipper 2005-2008 for Metodistkirken*. (Norsk oversettelse av §§ 160 – 166 i *The Northern Europe Book of Discipline of The United Methodist Church 2005*, utgitt av Metodistkirken i Norge, Oslo i 2006.)
- Stamm, Mark W: *Let Every Soul Be Jesus Guest – A Theology of the Open Table*. Nashville: Abingdon Press, 2006.
- Syng Håp*. Oslo: IKO-Forlaget, 2005.
- The Encyclopedia of Protestantism. New York: Routledge, 2004.
- The Northern Europe Book of Discipline of The United Methodist Church*. Nashville: United Methodist Publishing House, 2005.
- The United Methodist Hymnal*. Nashville: United Methodist Publishing House, 1989.
- Tyson, John R: *Assist me to proclaim – The Life and Hymns of Charles Wesley*. Michigan: Wm. B. Eerdmans Publishing Co, 2007.
- Wesley, Charles: *Hymns for the Nativity of Our Lord*. London: William Strahan, 1745 (Faksimile) New Jersey: The Charles Wesley Society, 1991.
- Wesley, Charles: *Hymns on the Trinity*. Bristol: Felix Farley, 1767 (Faksimile) New Jersey: The Charles Wesley Society, 1998.
- Wesley, John: *A Collection of Hymns for the Use of The People Called Methodists*. London: Wesleyan Conference Office, 1830.
- Young, Carlton R: *Music of the hearth*. Carol Stream: Hope Publishing Company, 1995.

Internett

Manning, Bernhard: "A paper read to the University Methodist Society at Wesley Church, Cambridge, on Sunday, November 20, 1932 i *Hymns by Wesley and Watts: Five Papers*.
Christian Classics Ethereal Library: <http://www.ccel.org/ccel/manning/wesleyhymns.P1.html>

News Archive – UMC.org
http://www.umc.org/site/c.gjJTJbMUIuE/b.1579723/k.7D59/A_Social_Creed_you_can_sing_Revision_aims_for_broad_usage.htm

Wesley, Charles: Journal. Wesley Center Online:
http://wesley.nnu.edu/charles_wesley/journal/index.htm

Wesley, John: Sermons. Wesley Center Online.
http://wesley.nnu.edu/john_wesley/sermons/index.htm

Appendix A: Disiplinens § 328 om diakontjenesten

The Book of Discipline. Jeg refererer her til utgaven for Nord-Europa *The Northern Europe Book of Discipline of The United Methodist Church, fra § 328 (Oppdatert versjon etter generalkonferansen i 2008):*

Deacons fulfill servant ministry in the world and lead the Church in relating the gathered life of Christians to their ministries in the world, interrelating worship in the gathered community with service to God in the world. Deacons give leadership in the Church's life: in teaching and proclaiming the Word; in contributing to worship, and in assisting the elders in administering the sacraments of baptism and the Lord's Supper, in forming and nurturing disciples; in conducting marriages and burying the dead; in embodying the Church's mission to the world; and in leading congregations in interpreting the needs, concerns, and hopes of the world. For the sake of extending the mission and ministry of the church, a pastor-in-charge or district superintendent may request that the bishop grant local sacramental authority to the deacon to administer the sacraments in the absence of an elder, within a deacon's primary appointment. It is the deacons, in both person and function, whose distinctive ministry is to embody, articulate, and lead the whole people of God in its servant ministry. From the earliest days of the church, deacons were called and set apart for the ministry of love, justice, and service; of connecting the church with the most needy, neglected, and marginalized among the children of God. This ministry grows out of the Wesleyan passion for social holiness and ministry among the poor.

Appendix B: Wesley's Directions for Singing

Wesley's Directions for Singing from John Wesley's Select Hymns, 1761

1. Learn these tunes before you learn any others; afterwards learn as many as you please.
2. Sing them exactly as they are printed here, without altering or mending them at all; and if you have learned to sing them otherwise, unlearn it as soon as you can.
3. Sing all. See that you join with the congregation as frequently as you can. Let not a slight degree of weakness or weariness hinder you. If it is a cross to you, take it up, and you will find it a blessing.
4. Sing lustily and with a good courage. Beware of singing as if you were half dead, or half asleep; but lift up your voice with strength. Be no more afraid of your voice now, nor more ashamed of its being heard, than when you sung the songs of Satan.
5. Sing modestly. Do not bawl, so as to be heard above or distinct from the rest of the congregation, that you may not destroy the harmony; but strive to unite your voices together, so as to make one clear melodious sound.
6. Sing in time. Whatever time is sung be sure to keep with it. Do not run before nor stay behind it; but attend close to the leading voices, and move therewith as exactly as you can; and take care not to sing too slow. This drawling way naturally steals on all who are lazy; and it is high time to drive it out from us, and sing all our tunes just as quick as we did at first.
7. Above all sing spiritually. Have an eye to God in every word you sing. Aim at pleasing him more than yourself, or any other creature. In order to do this attend strictly to the sense of what you sing, and see that your heart is not carried away with the sound, but offered to God continually; so shall your singing be such as the Lord will approve here, and reward you when he cometh in the clouds of heaven

Appendix C: Table of Contents in *A Collection*

The Contents

Part I

Containing Introductory Hymns

Sect.	I	Exhorting and beseeching to return to God
	II	Describing, 1. The pleasantness of Religion 2. The goodness of God 3. Death 4. Judgment 5. Heaven 6. Hell
	III	Praying for Blessing

Part II

Sect.	I	Describing formal Religion
	II	inward Religion

Part III

Sect.	I	Praying for Repentance
	II	For Mourners convinced of Sin
	III	brought to the Birth
	IV	Convinced of Backsliding
	V	Recoverd

Part IV

Sect.	I	For Believers Rejoicing
	II	Fighting
	III	Praying
	IV	Watching
	V	Working
	VI	Suffering
	VII	Groaning for full Redemption
	VIII	Brought to the Birth
	IX	Saved
	X	Interceding for the World

Part V

Sect.	I	For the Society, meeting
	II	Giving Thanks
	III	Praying
	IV	Parting